

Ог Мандино

ДУНЬЯДАҒЫ ЕҢ УЛЛЫ САҰДАГЕР

Санкт-Петербург

1997

Мазмуны

Автор хақында

Миллионлаған тиражларларда таратылған Ог Мандиноның кітаптары, өзінің жаратыушысын соңғы он жыллықларда адамның өзін-өзі рауажландыруу машқалалары менен шуғылланыушылардың ишинде ең көп оқылатуғын авторлардың бири қылды. 1976-жылда, оған 52 жас болған уақытта, ол «САКСЭСС Алимитед» журналына басшылықты таслап кетип, кітап баспасы индустриясын таң қалдырды хәм мәмлекеттеги ең сүйкімлі сөз шешенлериниң бири болып өзінің барлық өмирин әдебият хәм лекция жұмысына бағышлады.

Он жети мәмлекеттен мыңлаған адамлар америка корпорацияларының администраторларынан баслап япон фабрикаларының рабочийларына шеке, мексика қамақханаларының тутқынларынан баслап немис үй бийкелерине шекем, Миллий Футбол Лигасының тренерлеринен баслап филиппин монахларына шекем - өзінің хатларында олардың өмирине алып кирген сол кәраматы ушын Ог Мандиноның алдында төлеп болмайтуғын дәрежеде қарыздар екенін айтады.

Биринши *Бан*

Хафид бронза айнаның алдында иркилип қалды хәм жылтырак металдағы өзінің түрине қарап, гүбирленди: «Тек көзлер ғана жаслықты сақлап қалды» деп, бурылып кетти хәм залдың төрине қарай жүрди. Аяғын тарсылтадып, дәслепп ол алтын хәм гүмис жалатылған потолокты тиреп турған қара оникстен исленген сүтинлердиң арасынан, оннан кейин кипаристен хәм пил сүйегинен ойып нағышланған столлардың қасынан өтті. Ағаш кәтлерде, диванларда хәм дийуалларда тасбақаның тас қабығынан исленген безеулер, қымбат бақалы таслар менен ойып нағысланған ойма нағыслар, шеберлик пенен нағысланған парша, қулпы дөнип тур. Бронза ыдысларындағы үлкен пальмалар хәм қымбат бақалы таслар менен безелген гүл базалары, мрамордан исленген нимфа мүсинлери (грек мифологиясындағы хаялға усаған қудай) менен биргеликте фонтанды жийеклеп турып, ишиндеги затлардың сүйкімлилиги менен бир-бири менен жарысып тур. Бул жерге келген адамның хеш қайсысы сарайдың ийеси жүдә бай адам екеніне гүманланыуы мүмкин емес.

Ғарры бастырмалы бақтың қасынан, өзіннің сарайдың артында, бес жүз адымға созылған товар складына қарай өтті. Эрасмус, бас қазнашы, оны кирер аўызда тартынып, тайсалақлап күтип турды.

- Саламат болың, хожайын.

Хафид басын ийзеди хәм үндеместен жүриўин даўам етти. Эрасмус та оның изинен қозғалды хәм оның жүзи, хожайынының бул жерде ушырасыўға тосаттан мирәт еткенине тынышсызланғанын анық көрсетип тур еди. Хафид тахта майданшаларының жанында жүкленген арбалардан алынып, бөлек шатырларға тасылып хәм қайта саналып атырған товарларға қараў ушын иркилди. Бул жерде Орта Азиядан келтирилген жиңишке кенеплер хәм жүн, пергамент хәм бал, гилемлер хәм май, шийше айна, әнжир мийўе ағашы, ғоза хәм бальзам: Пальмирден келтирилген дәрилер хәм тоқымалар: Арабиядан келтирилген имбир тропик өсимлиги, мазалы дәмли қуўраған қабық хәм бахалы минераллар: Египеттен келтирилген дән, қағаз, гранит, алебастр хәм базальт: Вавилоннан келтирилген қолдан тоқылған сүүретли гилем, Римнен келтирилген картина, сондай ақ Грециядан келтирилген мүсинлер бар еди. Хаўа бальзамның ийиси менен тойынған еди, бирақ ийислерге сезиўшең ғарры Хафид және де мазалы кишмиштиң, алманың, сырдың хәм әнжирдің ийисин айыра алды.

Ақырында ол Эрасмусқа бурылып қарады.

Ғарры, хәзир бизлердің қазнамызда қанша бар?

Эрасмустың жүзи ағарып кетти.

- Барлығы ма, хожайын?

- Барлығы.

Мен ақырғы есап-санақты жүргизбедим, бирақ шамам бойынша ол жерде жети миллион алтын таланттан кем емес.

- Ал, егер мениң складларымдағы хәм кишкене дүканларымдағы барлық байлықты алтынға айландырсақ, бул қанша болады.

Бул мәўсимдеги дизим (есап-санақ) еле тамам болмады, хожайын, бирақ мен және кем дегенде үш миллион алтын таланты қосқан болар едим.

Хафид басын ийзеди.

- Енди хеш қандай товар сатып алма. Тез арада маған тийисли барлық затларды сатыўға таярлап басла, мен барлығын алтынға айландырмақшыман.

Қазнашы аўзын ашты, бирақ ол даўысын шығара алмады. Ол соққы тийгендей шайқатылып кетти хәм ақыр-соңында тилге келип қыйыншылық пенен үн шығарды:

Мен түсинбеймен, хожайын. Бул жыл бизлерге ең әўметли жыл болды. Хәр бир кишне дүкан, өткен мәўсимге салыстырғанда табыслардың көбейгени ҳаққында есап берип болды. Хәтте рим легионерлери де бизлердиң қарыйдарларымыз болды, өйткени Йерусалим прокураторына еки жүз араб айғырын еки хәптениң ишинде сен сатқан жоқ па едиң? Мениң турпайылығымды кешир, мен сениң буйрықларың ҳаққында хәмме ўақытта сорастырмайман ғо.

Хафид мыйық тартты да Эрасмустың қолын әсте қысты.

- Мениң садық достым, көп жыллар алдын бул жерде жумыс ислеп баслаған ўақтыңда меннен алған биринши буйрықты еслей аласаң ба?

Эрасмус көзди ашып-жумғанша түнерип кетти, кейин оның жүзи ашылды.

- Сен маған хәр жылы бизиң қазнамыздан табыстың ярымын айырыўды хәм жарлыларға бөлистирип бериўди буйырдың.

- Сен сол ўақытта мени ақылсыз деп есаплаған жоқ па едиң?

- Хафид ийегин көтерип товарлар турған тахтай манданшалар тәрепти көрсетти.

- Енди көрдиң бе, сениң қәуиплениўлериң тийкарсыз болғанын?

- Аўа, хожайын.

- Сонда, мен саған нийетлеримди түсиндирменимше мениң қарарымды хүким етиўге асықпа. Мен енди қартайдым минезим де кербаз.

Мениң сүйиклим болған Лиша сонша бахытлы жыллардан кейин, меннен алынды, сонлықтан мен өзимниң барлық байлығымды усы қаланың жарлыларына бөлистирип бериўди қәлеймен. Мен өзиме, өмиримди машқаласыз жуўмақлаўыма жетерлисин ғана қалдыраман. Мен сениң, бизлердиң мүлкимизди бөлистириўден басқа, мениң кишкене дүканларымды басқаратуғынларға сол дүканларды оларға ийелик етиўге бериў ушын зәрүр болған хўжетлерди таярлағаныңды **қәлеймен**. Мен және де прилавкаларын өзлери кәлеген затлары мерен толтыра алыўы ушын, көп жыллар даўамындағы садық хызмети ушын басқарыўшылар арасында бес мың алтын таланты бөлистириўинди қәлеймен.

Эрасмус сөйлемекши болып еди, бирақ Хафид қолын көтерип оны тоқтатты. Қазнашы басын ийип, мыйық тартып күлиўге урынды.

Яқ, хожайын, мен тек сениң ойларыңның бағытын түсине алмайман. Сен тап, күнлери саналған адамдай болып сөйлейсең.

-Бул сениң харатериңде, Эрасмус, - өзиңнен бурын мени ойлап тынышсызланыў. Сен бизлердиң саўда империямыз қулаған ўақытта, сениң менен не болатуғынын ойлайсаң ба?

-Бизлер көп жыллар жолдас болдық. Енди мен қалай тек өзим ҳаққында ойлай аламан?

Хафид достын кушақлады хәм оған сораўына төмендегише жуўап берди:

-Бул хәм керек емес. Мен сеннен тап хәзир елиў мың алтын талантты сениң атыңа өткериўиңди илтимас қыламан хәм мен узақ ўақытлар бурын берген ўәдемди орынламағанымша мениң менен бирге қалыўиңды өтинип сорайман. Ол орынланғаннан, мен саған усы сарай хәм складты мийрас қылып қалдыраман, өйткени сонда ғана мен Лишаның қасына барып, бирге болыўға таяр боламан.

Ғарры есапшы албырақлап өзиниң хожайынына қарады.

-Елиў мың алтын талант, сарай, склад...мен ылайық емеспен...

Хафид басын ийзеди.

-Мен бәрқулла сениң менен дослығымды үлкен байлық деп есапладым. Мен саған хәзир берип атырғанларым – бул тек сениң шексиз садықлығың менен салыстырғанда кишкене бир бөлек. Сен тек өзиң ушын жасамаў, ал басқалар ушын жасаў уқыпшылығына ийе болдың хәм бул ғамхорлығың адамлар арасынан сени ажыратып турады. Енди сен мениң жобаларымның әмелге асыўын тезлеткениңди қәлеймен. Ўақыт – мен ийелик еткен товарлардың ишинде ең қымбатлысы хәм мениң өмиримниң қумы дерлик таўсылыў алдында.

Эрасмус көз жасларын жасырыў ушын терис қарады. Ол дирилдеген даўыс пенен сорап:

Сен орынлаўиң керек болған қандай ўәде? Бизлер туўысқан сыяқлы болыўымызға қарамастан мен сеннен бул ҳаққында ҳеш нәрсе еситпедим.

Хафид еки қолын жайып, мыйық тартып күлди.

-Мен сениң менен азанғы тапсырмаларды орынлағаныңнан кейин ушырасаман хәм саған отыз жылдан аслам ўақыт ишинде сүйикли хаялымнан басқа ҳеш ким менен бөлиспеген сырды ашаман

ЕКИНШИ Бан

Тез-арада дыққат пенен қорғалған кәрўан Хафидтиң кишкене саўда дүканларын бьасқарыўшылары ушын алтын хәм мүлкке ийелик етиў хуқықын бериўши хўжжет (грамота) пенен Дамасктан шығып кетти. Барлық

Джептеги Обедтен баслап Петрадағы Рэйелға шекемги он басқарыушы Хафидтиң жұмыстан кетип атырғаны хаққында хәм саўғалар хаққындағы хабарды хайран қалған халда үнсизлик пенен қабыллады. Анти-патристеги кишкене дүканның қасында соңғы бәндиргисин ислегеннен кейин кәрўан өзиниң миссиясын (тапсырмасын) жуўмақлады.

Өз ўақтында ең күдиретли болған саўда империясы хәрекет етиўин тоқтатты.

Қайғыланған Эрасмус склад босағанын хәм кишкене дүканлардың үстинде Хафидтиң салтанатлы байрақларының енди жоқ экенин хожайынға айтып барыўын буйырды. Жиберилген адам Эрасмусқа тез-арада хожайын менен Персия фонтаны қасында ушырасыў кереклиги хаққындағы буйрық пенен қайтып келди.

Достының жүзине қарап турып Хафид оннан сорады:

- Таярсаң ба?

- Таярман

- Қапа болма, қымбатлы достым хәм мениң изимнен жүр.

Хафид Эрасмусты үйдиң артқы бөлегиндеги мрамор зинаға қарап баслады, олардың сандалларының тоқылдысы эхо болып, үлкен зал бойлап таралды. Олар апельсин ағашынан исленген бийик постаменттиң (зат қойғыш) үстинде бөлек турған базаға жақынласқан ўақытта, Хафид әсте адымлап жүрди хәм қалай қуяш нуры шийшениң реңин ақ реңнен қызғылт көк реңге өзгертип атырғанын мыйыфқ тартқан халда бақлап турды.

Олар гүмбездиң астындағы бөлмеге алып баратуғын текшелер бойынша көтерилемен дегенше Эрасмус зинаның қасында бәрқулла туратуғын, қуралланған қараўылдың енди жоқ экенин сизди. Зина майданшасына жеткеннен кейин дем алыў ушын, аз ғана ўақыт тоқтады, ал екінши майданшаға жеткен ўақытта, Хафид белинен кишкене гилтти алды да аўыр емен есикти зордан, әсте ашыламан дегенше ийтерип ашты. Хожайын албырақлап турған Эрасмусқа басын ийзеди хәм ол тайсалақлап, отыз жылдан аслам ўақыт ишинде хеш кимге кириўге рухсат етилмеген бөлмеге кирди.

Күлрең хәм гүңгирт жарық минардағы айна арқалы сызылып түсип турды хәм Эрасмус оның көзлери ярым қараңғылыққа үйрениспегенше Хафидтиң қолларын жибермеді. Әсте мыйық тартып, Хафид Эрасмустың егер де, қуяштан жақты алып мүйеште турған, кедр ағашынан исленген кишкене сандықша болмағанда, пүткіллей бос болған бөлмени көзден өткерип турғанын бақлады.

- Сен түңилмедің бе, Эрасмус?

- Не айтарымды билмеймен, хожайын.

- Сен жағдайды қалай түсинесең? Бул бөлме, шубхасыз – көплеген адамлар үшін жумбақ. Сени, мениң бул затты, усы ўақытлар ишинде бәркулла, сонша қызғаныш пенен сақлағаным сени хайран қалдырмады ма, тынышсызландырмады ма?

Эрасмус басын ийзеди.

- Бул сондай. Усы жыллар ишинде бәркулла, бизиң хожайын минарада не жасырып қойыпты екен деген көплеген өсек сөзлер хэм мыш-мышлар болған еди.

- Аўа, достым, олардың көпшилигин мен де еситтим. Бул жерде алмаз толы бочкалар, алтын куймалар ямаса жабайы хайўанлар хэм сийрек ушырасатуғын қуслар бар деп айтты. Бир күни гилемлер менен саўда ислейтуғын персиялы, мен бул жерде кишкене гарем (ойнас қызларды сақлайтуғын хана) сақлайтуғын шығар деп айтты. Лиша мени кәнизеклердиң ортасында көз алдына келтирип, қатты күлди. Бирақ, сен көрип турғанындай бул жерде кишкене ящиктен басқа хеш нәрсе жоқ. Жүр, барып көрейик, кәне.

Еркеклер сандықшаның үстинде басларын ийип еңкейди хэм Хафид ағаш кутыны орап байлап қойған тери қайысларды абайлап, жаздырып баслады. Ол ағаштың мазалы ийисин терең ийискеледи хэм ақыр-соңында әсте-абайлап қақпақты көтерди. Эрасмус Хафидтиң ийниниң үстинен алдыға умтылып, кутының ишиндеги затқа қарады, кейин хожайынына хэм таң қалған түрде қайтадан төменге қарады. Ол жерде свитоклардан (оралған тери) басқа хеш нәрсе жоқ еди.

Хафид әсте-абайлап, олардың биреўин алды да көкирегине қысты хэм көзлерин жумды. Оның жүзинде тыныш әлпайымлылық пайда болды хэм жыйрықлары тегисленди. Кейин ол тикейди де ағаш көрсетти.

-Хәтте, егер бул бөлме төбесине шекем алмаз бенен толтырылған болғанда да, олардың қуны сен көзлериң менен көрип турған әпиўайы ағаш ящиктеги заттан аспаған болар еди. Мен ийе болған барлық табыс, бахыт сүйиспеншилиқ, тыныш-татыўлық хэм байлық туўрыдан-туўры усы свитоклардың ишиндегилер менен байланыслы. Оларға қараўды маған исенип тапсырған дана адамның алдында мен өтеп болмайтуғын дәрежеде қарыздарман.

Хафидтиң қорқып сөйлеген сөзинен Эрасмус кейин шегинди хэм оған сораў берди:

- Усы сыр ма еди, сен айтқан? Бул свитоклардың, сен еле орынлаўың шәрт болған ўәде менен қандайдур байланысы бар ма?

- Еки сораўыңа да «аўа» деп жуўап бермен.

Эрасмус маңлайынан кара терди сыпырды да Хафидке исенимсізлік пенен қарады.

- Сен алмазлардан да жоқары бағалап атырған бул бетлерде не жазылған өзи.

- Биреуинен басқа, бул свитоклардың хәммеси, олардың мәнисин түсиниўге жәрдем беретугын дәрежеде, айрықша формада баян етилген қағыйды, нызам ямаса фундаменталь ҳақыйқатты өз ишине қамтыйды. Саўда өнерин ийелеў ушын хәр бир свитоктың сырын қолланыўды үйрениў хәм түсиниў керек. Бул нызамларды түсине алған адам өзи қәлеген хәр қандай байлықты жыйнаў бийлигине ийе.

Эрасмус ески свитокларға қорқыныш пенен қарады.

-Хәтте сениң байлығыңдай байлықты да ма?

-Егер қәлесе оннан да көп.

-Сен биреуинен басқа свитоклардың барлығында саўда қағыйдалары жазылғанын тастыйықлап атырсаң. Ал ең соңғы свитоктағы не?

-Сен ең соңғы свиток деп атырған бул свиток, олардың барлығы айрықша тәртіпте номерленген болса да, биринши болып оқылыўы шәрт. Хәм бул биринши свиток ғана пүтин тарийх даўамында азлы-кем даналарға исенип тапсырылған сырға ийе.

Биринши свитокта, қалғанларында жазылғанларға жетисиўге алып баратуғын туўры жол көрсетилген.

-Демек буннан шықты, бул ўазыйпаға хәммениң де күши жете бермей ме?

Негизинде бул хәр бир қағыйда әдетке айланбағанша, хәр бир нызам оның өмириниң бир бөлегине айланғанға шекем – сол адамнан дыққатлы болып қалыўды хәм ўақтында төлеп қутылыў таярлығын талап ететуғын әпиўайы ўазыйпа.

Эрасмус ағаш қутыға еңкейип свитоклардың биреуин алды. Ол оны қолында әсте-абайлап услап, Хафид тәрәптеги сол свитокларды қолы менен көрсетти.

-Кешир, хожайын, бирақ сен не ушын бул қағыйдалар ҳаққында басқалар менен, әсиресе сенде узақ ўақыт жұмыс ислегенлер менен бөлиспедиң? Сен бәрқулла кең пейил адам болдың, неге сен ушын саўда ислегенлердиң хәммеси бай болыў ушын даналық сөзлерин оқыў мүмкиншилигине ийе болмады. Сондай бағалы билимниң арқасында хәмме әдеўир жетилискен саўдагерлер болыўы мүмкин еди ғо. Не ушын сен бәрқулла қағыйдаларды өзинде сақладың?

-Менде таңлау жоқ еди. Көп жыллар адын бул свитоклар маған сақлауға берилген уақытта мен олардың ишинде жазылғанларды тек бир адам менен ғана бөлисемен деп ант иштим. Сол уақытта мен бул соншелли ерси шәртий (ерси түрде қойылған талаптың) мәнисин түсинбеди, бирақ маған бул свитоклардың жәрдемине хәм басшылығына, мен жас жигит уақтымдаығыдан да бетер мүтәж болған адам пайда болмағанша, бул қағыйдаларды қолланыу буйырылған еди. Және де маған, хәтте ол анық не излеп атырғанын билмесе де, қандай да бир белгиси бойынша таныйтуғыным хаққында айтылған.

Мен шыдамлылық пенен күттим хәм рухсат етилгени бойынша бул қағыйдаларды қолландым. Усы билимлердин арқасында мен де бул свитокларды мийрас етип алған, өз уақтында уллы саудагер болған адамға уксаған, көпшилик адамлар дүньядағы уллы саудагер деп атайтуғын адам болдым. Ақыры, енди түсиндиң бе сен Эрасмус, саған ерси хәм пайдасыздай болып көринген, мен тәрәпинен исленген хәрекетлердин табыс алып келгенин. Мен бәрқулла өзимнің ислеримде хәм қабыл еткен шешимлеримде усы свитоклардың басшылығында болдым, сонлықтан да бизлер сондай көп алтын таланты мениң даналығым менен ислеп таппадық. Мен тек ғана орынлаушы болдым.

-Сен еле, усы уақытқа шекем, сеннен бул свитокларды алыуы шәрт болған адам еле пайда болады деп исенесең бе, сонша уақыт өтті ғо?

-Ауа.

Хафид свитокты абайлап қойды да сандықшаны жауды. Дизерлеп отырған жеринен ол тикейместен ол әсте сорап былай деди.

-Эрасмус сол күнге шекем сен мениң бирге қаласаң ба?

Қазнашы жарықтан пайда болған сызықты қақ бөлип қолын Хафидке берди хәм оннан кейин басын ийзеди де хожайынының үнсиз көрсетпеси менен бөлмеден шықты. Хафид қайысларды тарттырды, жоқары көтерилип, кишкене минарға кирди, оннан кейин үлкен гүмбез бенен қоршалған балконға шықты. Көл хәм оның арғы тәрәпинде созылып жатырған шөлистанлықтың ийисине толған шығыс самалы оның жүзин желпиди. Ғарры Дамасктың төбесинен қарап турып, мыйық тартты хәм оны ойлары өткен өткен уақытларғы қарай алып кетти.

ҮШИНШИ *Бап*

Қыс мәүсими еди. Зәйтүн тауының басы сууық еди. Ерусалимнен Кедрон ойпатлығының тар жырасынан, Ибадатханадан құрбанлық хәм садақалардың түтеген ийиси шығып турар еди. Бул ауыр ийис тау үстинде өсететуғын терпентин тереклериниң өткир ийиси менен аралысып кетти. Пальмирден келген Патростың үлкен сауда кәрүаны Бифанияның үстинде

бой созып турған, ашық тау етегинде дем алыу үшін тоқтады. Бул кешки мезгилде хәмме тынышыды; хәтте уллы саудагердің сүйкимли ғашыры да пәскелтек писте тереклерин жулып жегенди тоқтатты да, жумсақ лавр шалдыуар қорасының жанында тыншыды.

Ески төрт тарнаудың дөгерегинде узынына қатарласып тыншыған шатырлардан, қалың кендир өсимлигинен ибарат квадрат малхана пайда болды хәм онда тоңып-қалтырасып, бир-бири менен былғасып атырған хайуанлар – ешек хәм түйелерди бир-биринен ажыратыу қыйын еди.

Пүтин лагерь тынып қалды, тек ғана арбаларды қарауыллаған еки қарауыл хәм олардың, ешки жүнинен исленген үлкен шатырдың дийуалындағы саясы арман-берман қозғалып турды.

Шатырдың ишинде қәхәрленген Патрос арман-берман жүрди. Ол ара-тура тоқтап, басын силкип, кирер ауызда қорқып, сескенип турған жас жигитке қарады.

- Хафид, сен бәрқулла, маған тууысқан сыяқлы болдың. Мен сениң ерси гәплериңе таң қалып хәм пикиримнен алжасып турыппан. Сен өзиңнің жумысыңа қанаатланбайсаң ба?

Жас-жигит көзин гилемнен айырмады.

- Яқ, хожайын.

- Мүмкин, бизиң кәруанларымыз кем-кемнен көбейип баратырғаннан кейин, саған барлық хайуанларға қарау жүдә ауыр болып қалды ма?

- Яқ, хожайын.

- Онда илтимас, әдеттен тыс өтинишинди тәкирарла хәм оны маған түсиндирип бер.

- Мен сениң товарларыңның сатыушысы болыуды қәлеймен, ал әпиуайы шопан болыуды емес. Мен бул жерден товарлардың ауырлығынан зорға жүретуғын түйелери менен кететуғын хәм сен үшін хәм өзлери үшін алтын менен қайтып келетуғын Хадад, Симон, Салев хәм басқа қалғанлары қандай болса, тап солардай болыуды қәлеймен. Мен адамлар арасына шығыуды қәлеймен. Мен хәзир түйе айдаушысы екенмен – мен хеш нәрсемен, бирақ, сениң сатыушың болып, мен байлыққа хәм табысқа ийе бола аламан.

- Сен буны қаяқтан билесең?

- Мен сеннен сауда сыяқлы, жарлыдан жүдә бай адамға айланыуға сонша мүмкиншиликлер беретуғындай басқа ис ямаса жумыс жоқ екенін көп еситтим.

Патрос мақулламақшы болып еди, бірақ ойланып қалды хәм жас жигиттен сораўды даўам етти.

- Сен Хадад хәм басқа саўдагерлер сыяқлы жұмысты алып бара алтуғыныңа исенимиң кәмил ме?

Хафид ғаррыға тигилип қарады да былай деди:

- Мен, Салеп саған саўдадағы әўметсизликлерин айтып арыз еткенин көп мәрте еситтим хәм хәр сапары сен оған, егер, тек саўда қағыйдаларын хәм нызамларын өзлестириўге мийнет етсе, қәлеген адам, ең қысқа ўақыт ишинде сениң барлық товарларыңды сата алады деп еслететуғын едиң. Егер сен хәмме ақмақ деп атайтуғын Салеп бул илимди түсинип ала алады деп есаплайтуғын болсаң, онда не ушын мен бул айрықша билимди ала алмайман?

- Егер сен бул қағыйдаларға ийе болсаң, сениң өмириңниң мақсети не болады?

Хафид иркилип қалды, ал оннан кейин даўысын шығарып сөйледі:

- Бул жерлерде сени уллы саўдагер деп көп тәкирарлайды. Саўда ислеў уқыбыңның арқасында сен қурған саўда империясындай империяны дүнья еле көрмеді. Мениң мақсетим – сениң уллылығыңнан да өтип кетип, пүткил дүньядағы бай хәм уллы саўдагер болыў!

Патрос кейин шалқайып, Хафидтиң жас қарапәрең жүзин көзден өткерди. Жас жигиттиң кийиминде мал қораның ийиси аңқып тур еди. Бірақ оның сөйлеў әдебинде (манерасында) мәминлик (жуўаслық) азғантай еди.

- Ал сен үлкен күш хәм сол байлық алып келетуғын гидиман күш пенен не ислейсең?

- Мен де сен ислегендей қыламан. Мениң шаңарағым дүньяда бар ең жақсы затлар менен тәмийинленген болады, ал қалғанларын мүтәжликте жасап атырғанлар менен бөлисемен.

Патрос басын төмен еңкейтти.

- Байлық хеш қашан өмирдиң мақсети болмаўы шәрт, улым. Сен сөзге шеберсең, бірақ бул тек сөзлер ғана, ал хәқыйқый ғәзийне жүректе болады, ал кошелекте емес.

Хафид кейин шегинбеди:

- Ал сен, хожайын, бай емессең бе өйтип?

- Ғарры Хафидтиң мәртлигине мыйық тартып күлди.

- Хафид, жер бетіндегі байлыққа байланыссыз, менің менен Иродтың сарайының қасындағы соңғы жарлының арасында бір айырмашылық бар. Жарлы тек ғана өзінің келешектегі дәстурханы хаққындағы ойлайды, ал мен өмірімдегі соңғы болатуғын дәстурхан хаққында ойлайман. Яқ, улым, тек байып кетіуі үшін ғана байлықты тиленбе хәм ол үшін мийнет етпе. Жақсысы бахытқа ерисиуіге умтыл, сүйіуіде хәм сүйілген болыуы қәле, бірақ хәммесинен де бұрын, татыулықты хәм тынышлықты ізле.

Хафид кейін шегинбеди:

- Бірақ бұны алтынсыз ала алмайсаң. Кім жарлылықта тыныш жасауы мүмкін. Асқазаның бос болған уақытта қалай бахытлы болыуы мүмкін. Шаңараққа сүйіспеншілік көрсетіуі мүмкін бе екен, егер оларды баға алмасаң, кийиндире алмасаң хәм басына бас пана бере алмасаң. Менің бай болыуыма умтылыуымның неси жаман. Жарлылық шөлистанлықтағы дәруіш үшін пайдалы хәм оның өмір салты болыуы мүмкін, өйткені ол тек ғана өзін тәмийинлеуі хәм Құдайға хызмет етіуі шәрт, бірақ жарлылық мен үшін бұл я болмаса уқыпшылықтың, я болмаса марапатты сүйіуішіліктің (өзін жоқары тутыудың) жетіспеуішілігінің белгиси. Мен де болса екеуі жетіседі!

Патрос қабағын үйди.

- Қаяқтан бұл сонша марапатты сүйіуіге умтылыулар? Сен шаңарақты бағыуы хаққында айтып атырсаң, бірақ сениң туысқанларың жоқ, мен сениң ата-анаңды оба кесели алып кеткен уақытта сени асырап алдым.

Хәтте күнге күйіп қарайған терисинің арасынан, тосатқан Хафидтің шекелеріне қуйылған бояу көриніп тұр еді.

- Бизлер жолда Хевронда тоқтаған уақытымызда, мен Калнехтың қызын ушыратып қалдым. Ол...ол...

- О, хақыйқат сыртқа шығып атырғанға ұқсайды. Мухаббат, менің түйелерімді айдаушыны, дүньяны жеңіуіге таяр, мәрт әскерге айландырған хақ кеуіллі бәлент масетлер емес (идеал) екен. Калнех жүдә бай адам. Оның қызы хәм түйелер айдаушысы? Хәш қашан! Бірақ оның қызы хәм бай, жас, сулыу саудагер...о, бұл басқаша гәп. Жүдә жақсы менің жас әскерім, мен саудагердің жолын баслауға жәрдем беремен.

Жигит дизерлеп жерге қулады да Патростың кийиминің шетін улады.

- Хожайын, хожайын! Қалай, қандай сөзлер менен мен саған миннетдаршылық билдире аламан!

Патрос Хафидтің қолынан сууырылып шықты да кейін шегинди.

- Мен саған миннетдаршылықтарыңды өзіңде қалдырыуыңды кеңес етемен. Мен саған көрсететуғын қәлеген жәрдем, сен келешекте сениң өзің

жылыстырыуың керек болған тау менен салыстырғанда кишкене кум менен тең.

Хафидтиң қуанышы бирден қайтып қалды хәм ол оған сорау берип:

Сен маған, мени үлкен саудагерге айландыратуғын қағыйдаларды хәм нызамларды үйретпейсең бе?

- Мен – Яқ. Мен сени еркелеткенім жоқ, сонлықтан да сениң жаслығың жеңил болған жоқ. Мени бәрқулла, мен асырап алған улымды түйе айдаушының өмирине дуушар еткенім ушын айыплайтуғын еди, бирақ мен, егер ишинде хақыйқый от жанып турған болса, онда ол өз уақтында өзін көрсететуғынына исендим хәм бул жүз берген уақытта, барлық ауыр мийнет пенен өткізген жылларың ушын басқа хеш бир адам ала алмаған үлкен сыйлықты аласаң. Сениң соңғы илтимасың мени қатты қуандырды, өйткени сениң көзлеринде хұрметти сүйиушиликтиң оты жанып тур хәм жүзинде сол қәлеудің жалыны лаулап тур. Бул жақсы хәм мениң ойым сени хақлады, бирақ солай болса да, келешекте, сен бул жерде бийкарга хауаны тербетпегениңди дәлилләуиң керек болады.

Хафид үндемей турды хәм ғарры сөзин дауам етти:

- Бәринен бұрын, сен маған, сениң өзиңе не зат әхмийетлирек екенін, саудагердің өмирин жүрите алатуғыныңды дәлилләуиң шәрт, өйткени сен қыйын тәғдирди таңладың. Ауа сен, меннен табысқа ерисетуғын адамның сыйлығы уллы екенін көп еситтиң. Бирақ соның ушын да уллы, себеби азғантай адамлар ғана табысқа ериседи. Көпшилик адамлар түскинликке бериледи хәм хәлсирейди, үлкен байлық топлауға зәрүр болған барлық затқа ийе екенін билмей хәлсирейди. Басқа көпшилик адамлар өзиниң жолындағы тосқынлықларға, оларды душпан деп есаплап, қорқыныш хәм исенимсизлик пенен қарайды, сол уақытта негизинде бул тосқынлықлар – дослар хәм жәрдемшилер. Тосқынлықлар табыс ушын зәрүр болып есапланады, өйткени саудада да, басқа барлық әхмийтли ис-хәрекетлердеги сыяқлы, жеңис көплеген толғақ хәм сансыз сәтсизликлерден кейин келеди. Хәр бир әуметсизликтен, хәр бир утылыстан кейин сениң шеберлигиң хәм күшиң, сениң ерлигиң хәм шыдамлылығың, сениң талантың хәм өзиңе деген исенимлилигиң өседі. Қәлеген тосқынлық – бул сени минсизликке алып баратуғын ямаса кейин шегиниуге алып баратуғын сениң аұқамласың. Хәр қандай тосқынлық – бул алға илгерилеуге болған мүмкиншилик; сен олардан бас тартып, қашып басласаң, онда сен келешегинди қолдан жибересең.

Жас жигит бир нәрсе айтпақшы болып еди, бирақ ғарры сөзин дауам етти:

Буннан тысқары, сен көбирек жалғызлықта болыуға туура келетуғын жұмысқа кирисе жақсаң. Хәттеки, хеш нәрсеге жарамайтуғын салық жыйнаушылары да күн батқанда үйине қайтады. Сен көплеген күн батқан

Ұақытларды досларың хәм жақынларыңнан алыста күтип аласаң. Қараңғы түскенде бийтаныс үйдиң қасынан өтип баратырғаныңда, жарық бөлмеде кешки нанды сындырыўға хәм кешки аўқатқа шаңарағы менен жыйналғанын көргениңде, сезетуғын аўырықты хеш нәрсе менен салыстыра алмайсаң.

Бул минутларда сени азғырылыўлар жеңип баслайды, - Патрос сөзин даўам етти, сен оларды қалай күтип алыўың, көпшилик ұақытларда сениң кәнийгелигиңе байланыслы болады деди.

Жолда болған ұақтыңда тек сен хәм сениң ғашырың екеўиңиз ерси хәм тез-тез қорқытатуғын сезимлерди басыңнан өткересең. Айырым ұақытлары бизлердиң нийетлеримиз мақсетлеримиз ұақтыңша умтылып қалады хәм бизлер балалар сыяқлы панасыз болып қаламыз хәм бизлер жұмыс түрин өзгертеміз. Көпшилик адамлардың маманлығы сондай болып жуўмақланды хәм олардың арасында мыңлағаны саўда исинде жүдә талантлы адамлар. Оның үстине, егер сен товарыңды сатпасаң, хеш ким сени жигерлендирмейди хәм жубатпайды; тек ғана сени хәмияныңнан айырмақшы болғанлардан басқа.

Мен абайлы боламан хәм сениң сырларыңды есимде сақлайман.

- Онда баслаймыз. Хәзир сен, буннан былай көрсетпе алмайсаң. Сен көк әнжирге уқсайсаң. Әнжир еле писпеген ұақытта, оны әнжир деп атаўға болмайды хәм сен өзиңниң билим хәм тәжирийбелеринди жұмыста сынап көрмегениңше, сени саўдагер деп атаўға болмайды.

- Неден баслаўым керек онда?

- Азанда сен, товар тийелген арбаларға барасаң хәм ол жерден Сильвияны табасаң. Ол саған ең жақсы плащлардан биреўин береді, онда тигис жоқ, ешкиниң жүни ең күшли жаўынларды да өткізбейди, ал madder өсимлиги тамырынан исленген қызыл бояў – ең турақлы бояў. Жийегиниң қасында иштен нағышлап тигилген Толаның белгиси болған кишкене жулдызшаны табасаң, бул дүньяда жақсы плащларды тигетуғын жер. Жулдызшаның қасында мениң белгим – квадраттың ишиндеги дөңгелек. Бул белгилердиң екеўи де барлық елдерде белгиги хәм хұрметли хәм бизлер мыңлаған сондай плащларды саттық. Яхүдийлер менен қарым-қатнас қылмағаныма көп ұақыт болды, тек ғана, олардың бундай кийимди абейях деп атағаны есимде.

Плащты алып, ешекке мин де төменге, Бейтлехемге, бул жерге келместен бұрын, үстинен өткен аўылға жөнep кет. Бизлердиң сатыўшылардың биреўи де, хәттеки ол жаққа киргени де жоқ. Олар буны ұақытты босқа сарыплаў деп есаплайды, себеби ол жерде адамлар жүдә жарлы, бирақ көп жыл алдын мен жергиликли шопанларға жүзлеген плащларды саттым. Плащты сатпағаныңша Бейтлехемде қал.

Хафид басын ийзеп, өзинің тәсирленгенин жасырыўға бийхуда урынды.

- Хожайын, мен плащты, қандай бағаға сатыўым керек?

- Китапта мен сениң атыңа бир гүмис динар жазаман. Қайтып келгениңнен кейин, сен маған бир гүмис динар бересең. Буннан зыят алғаныңның барлығын өзиңе қалдыр, ал соның ушында плащтың баҳасын өзиң белгиле. Сен қаланың кубла дәрўазасының қасындағы базарға барып көриўиң мүмкин, ямаса қаланың өзінде хәр бир үйде қарыйдарларға өтинип көр, яғный мениң шамам бойынша мыңнан кем емес. Қәлеген жағдайда ол жерде бир плащты сатыўға болады, дурыс па?

Хафид басын ийзеди, ол енди ертеңги күн хаққында ойлады:

Патрос қолын оның ийниниң үстине қойды.

-Қайтып келгениңе шекем, мен сениң орныңа хеш кимди қоймайман. Егер сен бул жумысқа деген қызығушылығыңды сезбесең, мен түсинемен хәм саған бул ушын уялып отырыўдың кереги жоқ. Хеш қашан әўметсиз болған урыныўлардан уялма, өйткени тек, өзін қәўип астына қойып, тәўекел қылмаған адам ғана, хеш қашан сәтсизликке ушырамайды. Сен қайтып келген ўақтыңда, мен сеннен толық, бастан аяқ, есте қалған тәсирлерің хаққындасорайман. Хәм сонда мен сениң әжайып әрманларыңның орынланыўына жәрдем бериў ямаса бермеўди шешемен.

Хафид ийилип тәжим етти де есикке қарай бурылды, бирақ ғарры еле сөзин тамамламады.

- Улым, сен жаңа өмирди баслап атырып, ядында сақлаўың шәрт болған бир буйрық бар. Оны бәрқулла ядында сақла хәм сен өзін жоқары тутатуғын барлық адамлар сыяқлы, сениң менен бирге болатуғын қәлеген тосқынлықты жеңип өте аласаң.

Хафид күтті.

- Аўа, хожайын?

- Егер сениң қарарың (бел-байлаўшылығың) күшли болса, әўметсизлик сени сындыра алмайды.

Патрос жақынлап сорады:

- Мениң соңғы сөзлеримнің хәммесин түсиндиң бе?

- Аўа, хожайын.

- Онда оларды маған тәкирарла!

- *Егер мениң бел байлаўшылығым күшли болса, әўметсизлик мени сындыра алмайды*

ТӨРТИНШИ *Бан*

Хафид жеп басламақшы болған нанның бир бөлегин шетке қойды да, өзинің тәғдиринің тұрақсызлықтары хаққында ойланып қалды. Ертең, ол Бейтлехемде болғанына төрт күн болады, ал өзине исенимлі түрде, кәрұаннан алған жалғыз қызыл плащ, жолаушылар қонатуғын хәулинің ар жағында үңгирде, тасқа байланып тұрған ешектің үстінде байламда еле тұрыпты.

Толы дәстурхан шаўқымына итибар берместен, ол өзинің толық желинбеген кешки аўкатына қабағы үйилип қарады. Барлық ўақытларда хәр бир саўдагерди бийлеп алатуғын шубха-гүманлар оны қыйнады.

«Не ушын адамлар мени тыңламайды? Қалай олардың дыққатын ийелеў мүмкин? Не ушын олар, мен еки аўыз сөз айтып үлгерместен алдын, есиклерин жабады. Не ушын олар, мен айтып баслап атырған нәрсеге қызығыўшылығын жоғалтады хәм көзге көринбей кетип қалады? Расында да бул қалада хәмме сондай жарлы ма? Олар плащ унайды, бирақ оны өзлерине сатып алыўға жол қоя алмайтуғынын айтқан ўақытта, не деп жуўап бере аламан? Не ушын көпшилиги, мен басқа күни келгенимди қәлейди? Егер мен сата алмасам, қалай басқалар сатады? Жабық тұрған есикке жақынлап барған ўақтымда, мени ийелеп алатуғын қандай қорқыныш бул хәм мен оны қалай жеңиўиме болады? Мүмкин мениң бахам басқа саўдагердиң бахасы менен сәйкес келмейтуғын шығар?»

Ол ызаланып басын шайқады. Мүмкин бул өмир, оның ушын емес шығар. Мүмкин, оның түйе айдаушы болып қала бериўи хәм күн сайын (күнде) аўыр жұмысы ушын бақыр ақша алып жүре бериўи керек пе еди. Оннан қандай саўдагер шығады, егер ол кәрұанға табыссыз қайтса? Патрос оны не деп атаған еди? Жас әскер деп пе? Оның, түйелеринің қасында қайтадан болғысы келип кетти.

Оннан кейин оның ойлары Лишаға хәм оның қатал әкеси Калнехқа қарап кетти де гүманлары бир заматта ақ оны қалдырып кетти. Бүгин ол және ақшаларын сарп қылмаў ушын, төбешиктің үстінде түнейди, ал ертең болса қайтадан плащты сатады. Буннан тысқары, ол жақсы бахаға берип атырған плащтың, қандай плащ екенін тәрийплеп, сондай шешенлик пенен сөйлейди. Ол таң атып баслағаннан-ақ азанда ерте турады да, жақсы орынды таңлап алады. Ол өтип баратырған адамның биреўин де өткизбейди хәм Зәйтүн таўына хәмиянда гүмис пенен қайтып келеди.

Ол нанын ақырына шекем жеди де өзинің хожайыны хаққында ойлады. Патрос оның менен мақтанады, себеби ол үмитин үзбеди хәм жеңилмеди. Расын айтқанда, төрт күн – бул барлығы болып бир плащты сатыў ушын жүдә үлкен мүддет, бирақ егер төрт күнде бул исти жуўмақлаўды әмеллесе, онда Патростан буны үш күнде, оннан кейин еки күнде қалай ислеўге болатуғынын үйрениўге болады. Ыақыттың өтиўи менен ол сондай шебер

болады, хәр саатта көп плащларды сататуғын болады! Сонда ол хақыйқаттан да белгили адам болады.

Ол шаўқымлы, жолаўшылар қонатуғын хәўлини қалдырып, үңгирге, өзиниң ешегине қарай кетти. Суўық еди, шөплер қыраў менен жаўылған хәм жапырақлар ызаланып, оның геўишлериниң астында сықырлады. Хафид бүгин төбешикке кетпеўди, ал өзиниң ешеги менен үңгирде түнеп қалыўды шешти.

Өзи де, неге басқалар бул сәтсиз аўылды бәрқулла айланып өткенин енди түсинген болса да, Хафид ертеңги күн жақсы болады деп үмит етти. Олар бул жерде хеш нәрсе ислеп табыўға болмайды деп айтты хәм ол, кимдур оның товарынан терис бурылып кеткен ўақытта, бәрқулла бул сөзлерди есине алды. Қалайынша Патрос бир ўақытлары бул жерде жүзлеген халатларды сатып таслаған. Мүмкин ол ўақытлары заман басқаша болған шығар хәм соның ушын да Патрос уллы саўдагер.

Үңгирде жылтылдаған жарық оны сезиклендирди, егер иште уры болса, онда адымды тезлетиў керек, ол қарақшыны жеңиўге хәм өзиниң затларын қайтарыўға таяр болып, хәк таслы үңгирдиң тесигине қарай тасланды. Бирак ол босағаға келгенде тынышланды.

Үңгирдиң дийўалының жарығына қадалған кишкене шам, бир-бирине тығылып жатырған сақаллы еркек хәм жас хаялды әсте жарытып тур. Олардың аяқ ушында турған, әдетте хайўанларды аўқатландыратуғын батыңқы таста нәресте уйқылап атыр. Хафид бундай затларды жақсы түсинбейтуғын еди, бирак баланың терисиниң қызыллығына қарағанда, бала жаңа туўылған бала еди. Баланы суўықтан қорғаў ушын, еркек хәм хаял оны өзлериниң сыртқы кийимлери менен жаўған, сонлықтан оның тек басы ғана көринип турған еди.

Еркек Хафидке басын ийзеди, ал хаял балаға қарап жылжыды. Екеўи де үндемеді. Хаял дирилдеди хәм Хафид жуқа кийим оны үңгирдиң ызғарлығынан қутқара алмайтуғынын көрди. Хафид қайтадан нәзерин нәрестеге қаратты хәм мыйық тартып күлгендей болып, аўзын ашып атырғанына елжиреп қарады, қызық, усы жерде ол, негедур Лиша хаққында ойлады. Хаял қайтадан дирилдеди хәм бул хәрекет Хафидти ойлардан хақыйқатлыққа қайтарды.

Албыраўшылықтың (шешимсизликтин) аўырыўлы тутпасынан кейин, Хафид қайтадан өзиниң саўдагер екенин сезді. Ол өзиниң ешегине барды да қапшықларды шешип, плащты алып оны жаздырды да қоллары менен тегиследі. Қызыл рең шамның жарығанда жылтылдап кетти хәм Хафид астардағы Патростың белгиси хәм Толаның белгиси болған – квадраттың ишиндеги дөңгелек хәм жұлдызды көрди. Усы үш күнниң ишинде ол, неше мәрте бул плащты қолларында услады. Оған, ол енди хәр бир өрилген

тоқыма, хәр бир жүнин билетуғындай болып көринди. Бул хақықатында да айрықша плащ. Егер күтип сақласаң, ол пүтин өмир хызмет етеди.

Хафид көзин жумып, суўық демин алды, оннан кейин тез жас шаңараққа жақынлап барып, баланың алдында дизерлеп отырып, бала жатырған жерден кийилип гөнерген сыртқы кийимлерди алды да оларды әкеси хәм анасына берди. Екеўи де бул хәрекетке таң қалғаны соншелли, үн шығарып, бир де сөз айтпады. Оннан кейин, Хафид өзиниң қымбат, қызыл плащын ашты да, әсте-абайлап, оларға, уйқылап атырған нәрестени жаўып берди.

Хафид үңгирден шығып, жас хаялдың жүзиндеги миннетдаршылық белгисин, және узақ ўақыт еследи. Туўры оның үстинде, ол бурын көрген жулдызлардың ишиндеги ең жарық жулдыз тур еди. Ол оған көзлери жасқа толғанға шекем қарады, ал оннан кейин өзиниң ешеги менен Йерусалимге алып баратуғын жол бойлап, кәрўан турған таўға қарап жөнөп кетти.

БЕСИНШИ *Бан*

Хафид ешегине минип, басын еңкейтип, әсте жүрди хәм ол әлле қашан оның жолын жарытып турған жулдыз хаққында умытып кетти. Неге ол сондай ақмақлықты исследи? Ол үңгирдеги сол адамларды танымайтуғын еди. Не ушын ол, оларға плащты сатыўға урынбады? Ол энди Патросқа хәм қалғанларына не деп жуўап береди? Олар оған исенип тапсырылған товарды, үңгирдеги өзге нәрестеге бергенин билгенде домалап күледи. Патрос ушын не ойлап тапса болады? **Ақыры**, бул ел қарақшыларға толы. Ал, егер исенген жағдайда да, онда мени арқайынлықта айыпламайма екен?

Бираз ўақыт өткеннен соң, ол Гетсеман бағына жетип келди, ол жерде асықты да, ешектиң алдында кәрўанға шекем, басы төмен түсип жүрди. Күндизги ўақыттағыдай жақты еди хәм ол сондай қорыққан ушырасыў, дәрриў әмелге асты, ол шатырдың қасында аспан гүмбезине қарап турған Патросты көрди.

Толқынланған Патрос жас жигиттиң қасына барып сорады:

- Сен туўры Бейтлехемнен киятырсаң ба?
- Аўа, хожайын.
- Сени изиңнен киятырған жулдыз таң қалдырмады ма?
- Мен сезбедим, хожайын.

- Сезбедим дейсең бе? Еки саат алдын Бейтлехемниң үстинен шыққан жулдызды көргенимнен кейин усы ўақытқа шекем, орнымнан қозғала алмай турышпан. Мен хеш қашан буған уқсас рендеги хәм үлкен жулдызды көрмедим. Оннан кейин ол қозғалып баслады да бизлердиң кәрўанның үстинде пайда болды. Қара, хәзир ол тупа-туўры бизлердиң үстимизде хәм қудайлар менен ант ишемен, ол тоқтады.

Патрос жас жигитке тақалып жақынлады да оның жүзине дыққат пенен қарады да оннан сорады:

- Сен Бейтлехемде болған ұақтыңда қандай да бир өзгеше бир нәрсени сезбең бе?

- Яқ, хожайын.

Ғарры қабағын үйди де терең ойға шүмип кетти.

- Өмиримде мен бундай түнди көрмедим хәм буған уқсас хеш нәрсени басымнан кеширмедим.

Хафид қалтырап кетти.

- Хәм мен де бул түнди хеш қашан умытпайман, хожайын.

- О, бүгин анық бир нәрсе жүз берди. Не ушын сен бунша кеш қайттың?

Хафид үндемеді. Сонда ғарры бурылып, Хафидтиң ешегиниң үстиндеги байламды түртти.

- Бос! Ақыры әўмет болыпты да. Мениң алдыма шатырға кир хәм не ушын жас шопанның изинен жулдыз жүргенин, өзиниң басыңнан өткенлериң хәкқында айтып бер. Егер қудайлар түнди күндизге айландырған екен, онда мен уйқылай алмайман хәм сениң гүрриңиң қалай да бир нәрсени түсиндирип беретугын шығар.

Патрос матрацта көзлерин жумып жатып Хафидтиң Бейтлехемде оның үлесине түскен, сансыз тартыўлар хәкқындағы узын гүрриңиң тыңлады. Ол Хафидти өзиниң дүканынан ылақтырып жиберген гүзелерди сатыўшы саўдагер хәкқында, оннан кейин бахасын түсириўден бас тартқаннан кейин халаты Хафидтиң жүзине атып жиберген рим солдаты хәкқында айтқанларын еситип, биресе басын ийзеди, биресе мыйық тартты.

Ақыр-ақыбетинде Хафид қарлыққан өлпең даўысы менен, жолаўшылар қонатуғын хәўлиде, сол күни кеште оны жеңген гүманлар хәкқында айтып берди. Патрос оның сөзин бөлди.

- Хафид маған хәммеси хәкқында айтып бер, сен өзинди ойлап қайғыраман дегенше, сениң басыңа нелер келди.

Хафид есине түсире алғанларын бирме-бир айтып атырған ұақытта, ғарры оннан сорады:

- Ал, ақыр-соңында саған қандай ой келди хәм сол ойлар барлық гүманларыңды жоққа шығарып, саған азаннан баслап, қайтадан саўданы баслаўыңа батырлық берди ме?

Хафид азғана иркилип қалды да, сөйлеп баслады:

- Мен тек Калнехтың қызы хаққында ойладым. Усы, жолаушылар қонатуғын патас хәулини көріп, мен егер, кейин шегинсем ҳеш қашан оны көрмейтуғынымды түсинип жеттим.

Кейин Хафидтиң дауысы дирилдеди.

- Хәм солай болса да, мен кейин шегиндим.

- Кейин шегиндим дейсең бе? Түсинбедим. Сениң қасыңда халат жоқ қо.

Хафид үнгирдеги ушырасыу хаққында хәм нәресте хаққында айтып бергенде, әсте дауыс пенен сөйлегени соншелли, Патростың оны еситиуи ушын еңкейиуине туура келди. Шатырдың шымылдығы түрилип турған еди, Патрос жас жигитти еситип турып, уақты-уақты көзин үзбей, лагерьди жарытып турған сол жулдыздың сәулесине қарап турды. Оның жүзиндеги саскалаушылық әсте ақырын, әсте-ақырын мыйық тартып күлиу менен алмасты хәм ол, жигиттиң айтып берип болғанын да сезбей қалды хәм хәзир тек өксип жылады.

Тез арада өксип жылаулар тоқтады да, үлкен шатырда тынышлық орнады. Хафид басын көтериуге батына алмады. Ол әўметсизликке ушырады, енди ол мал бағыудан басқа, қандай да бир нәрсеге жарамлы болыуы нағұман. Ол ойындағы турып, сыртқа шығып қашыу қәлеуи менен гүрести. Бирақ, усы жерде, ийниндеги уллы саудагердин қолын сезді хәм өзін Патростың көзлерине қарауға мәжбүрледі.

- Улым, бул саяхат саған үлкен пайда алып келмеді.

- Аўа, хожайын.

- Ал маған алып келди. Бул жулдыз мени, мен мойныма алыуды қәлемеген соқырлықты шыпалады. Бизлер Пальмирге қайтқан уақтымызда мен, сениң бир өзиңе түсиндирип беремен. Енди, менде саған усыныс бар.

- Аўа, хожайын.

- Бизлердин сатыушылар, ертеңги күн батаман дегенге шекем кәруанға қайтады хәм хайуанларға қарап туруу керек болады. Өзиңниң уазыйпаңа қайтыуды қәлемейсең бе?

Хафид налымастан үнсиз турды да, кәуендерине тәжим етти.

- Мен сен не айтсаң бәрін ислеймен... хәм мен сени алдағаныма өкинишлимен.

Онда бар да бизлердин адамларды күтип алыуға таярлан, ал сениң менен бизлер Пальмирден қайтқаннан кейин көрисемиз.

Хафид шатырдан адымын атып шықты хәм жарық нур, көз бенен қастың арасында оның көзлерин шағылыстырды. Ол көзлерин ашқан ұақытта Патрос оны шақырды.

Жигит бурылып, қайтадан шатырға кирип, ғарры не айтыўын күтти. Патрос оған қолын былғады да былай деп айтты:

- Арқайын, тыныш уйқыла, сен утылмадың.

Жарық жулдыз түн бойы нурын шашып турды.

АЛТЫНШЫ *Ban*

Еки хәптеден соң Пальмирден кәрўан қайтқаннан кейин Хафидти мал қораның ишинде, сабан матрацтың үстинде уйқылап атырған жеринен оятып, сол ұақытта Патростың алдына барыўын буйырды.

Хафид хожайынының қабылына асықты да, үлкен төсектиң алдында сасқалақлап қатып қалды.

Патрос көзлерин ашты да қыйналып, төсегине отырды. Оның жүзи азған, қолларында венаның жасыл тамырлары шығып кеткен. Хафид барлығы болып, он еки күн алдын сөйлескен адамды таныў қыйын еди.

Патрос кроваттың шетинде абайлап отырып, хожайынның не айтыўын күтип отырған жигитке жылысып жақынлады. Хәтте Патростың даўысы да олардың соңғы мәрте ушырасқандағысына қарағанда пүткіллей өзгерген еди.

- Улым, сен өзиңнің планларыңды қайта көрип шығыў ушын жетерликтей көп ұақыт болды. Сен елеге шекем үлкен саўдагер болыўды ойлайсаң ба?

- Аўа, хожайын. Ғарры басын ийзеди.

- Сондай болсын. Мен сениң менен көбирек ұақыт боламан деп ойлап едим, бирақ, көрип турғаныңдай хәзир жобалар (планлар) өзгерип кетти. Хәтте мен өзимди жақсы саўдагер деп есапласам да, бәрибир мен өлимнен ақша менен (дүнья) қутыла алмайман. Ол (өлим) күн бойы бизиң асхананың есигиниң алдындағы аш ийт сыяқлы мени күтип турады. Ийт сыяқлы ол да бир күни есиктиң қалатуғынын биледи...

Патрос жөткиринди хәм Хафид ғарры қалай аўзы менен дем алып атырғанына қыймылдамастан қарады. Ақырында, жөтел тоқтады хәм Патрос әсте күле алды:

- Бизлердиң бирге болыўымызға азғантай ұақыт қалды, соның ушын баслаймыз. Дәслеп кроваттың астынан кедр ағашынан исленген кишкене сандықшаны ал.

Хафид мыйық тартып күлип, қайыс пенен тартып байланған сандықшаны алды да Патростың аяқ ушына кроватқа қойды.

- Көп жыллар алдын, мениң жағдайым түйе айдаушысына қарағанда да жаман болған ўақытта, мен еки қаракшы хұжим қылған, шығыстан киятырған бир саяхатшыны қутқарыў бахтына мыясар болдым. Мениң я шанарағым, я ақшам болмағанлықтан мени туўысқан сыяқлы қабыл еткен, оның үйине барыўды буйырды.

Бир күни мен енди жана өмир ушын, жетерли дәрежеде писип жетилскен ўақытқа келген пайытта, ол маған бул сандықшаны көрсетти. Ишинде он дана, номерленген, пергамент свитоклар бар еди. Бириншисинде үйрениўдиң сыры баян етилген, қалғанларында саўда өнеринде үлкен табысқа ерисиў ушын зәрүр болған барлық қағыйда хәм сырлар бар. Келеси жылы мен хәр күни усы свитоклардың даналығына хабарластым хәм биринши қол жазба сабақтың арқасында, олар мениң өмиримниң хәм жанымның бир бөлегине айланаман дегенге шекем текстлерди сөзбе-сөз ядладым. Олар мениң екинши тәбиятым болды.

Ақыр-соңында мен барлық он дана свитоклары менен сандықшаны саўғаға алдым хәм буннан тысқары желимлеп жабыстырылған хат хәм елиў алтын монети бар хәмиянды алдым. Хатты мен қәўендеримниң үйинен алыслап, үйи көринбей қалмастан бурын ашпаўым керек еди. Мен үй-ишим менен хошласып, Пальмирге баратуғын саўда жолына шекем жетип келдим хәм сол жерде хатты аштым. Ол хатта мен алтын монетлерди алып свитоклар бойынша неге үйренген болсам, соны қолланыўым хәм сондай қылып жаңа өмирди баслаўым хәққинда жазылған. Және де маған барлық табысларымның ярымын бәрқулла аз әўметли адамларға бериў хәққинда буйырылған еди, бирақ пергамент свитокларды мен қабыллап алатуғын адамды көрсететуғын айрықша белги болмағанға шекем сыр сақлаўым шәрт еди.

Хафид ийнин қысты:

- Мен түсинбедим, хожайын.

- Мен түсиндирип беремен. Мен усы белги менен белгиленген (тамға салынған) усы адамды көп жыллар даўамында күтиўди даўам еттим: Хәм бәрқулла усы ўақытлар ишинде свитоклардың билимин жүдә табыслы қолландым. Мен енди сен Бейтлехемнен қайтып келгеннен кейин сондай адам улыўма пайда болады деп үмит еткенди тоқтаттым. Хәм мен дәслепки сапар бул свитокларды алыўға тап сениң өзиң таңланғансаң деп ойладым. Бейтлехемнен сени баслап келген жарық жұлдыздың астында сен пайда болғаннан кейин, мен жүрегимде буның мәнисине жетиўге урындым. Бирақ кудайлардың еркин сынамаўды шештим. Сен өзиң ушын соншелли қымбат болған халатты бергениң хәққинда айтып берген ўақытта, мениң ишки даўысым маған, узақ ўақыт излеўлерин жуўмақланды деп айтты. Солай болса

да мен бул сандықшаны мийрас етип алатуғын адамды таптым. Қызық, усы нәрсе орынланған ұақытта, өмир күши әсте-ақырын мени тәрк етип баслады. Енди мениң өмиримниң ақыры жақын, бирақ, узақ ұақыт күткеним жуўмақланды хәм мен бул дүньядан арқайын кете аламан.

Ғаррының даўысы хәлсиреди, бирақ ол өзиниң арық бармақларын қысты да Хафидке және жақынырақ еңкейди.

- Қулақ салып тыңла, улым, өйткени мениң буны тәкирарлайтуғын күшим жоқ. Хафид көзлеринде жаслары менен хожайынға жақынлады да қолларын оның қолларына қойды. Уллы саўдагер күш салып сөйлеп былай деди:

Мен саған бул сандықшаны хәм оның ишиндеги қымбат бақалы затты беремен, бирақ дәслеппен сен бир қатар ұазыйпаларды өзине қабыллаўың шәрт. Хәмиянда жүзлеген алтын талантлар бар, булар менен сен тиришилик етиўиң хәм жұмыс дүньясына кириў ушын кишкене гилем запасын ислеўиң мүмкин. Мен саған көбирек мүлк қалдырыўым мүмкин еди, бирақ бул саған жаманлық болып хызмет етеди. Егер сен өзиң бай болсаң хәм дүньядағы уллы саўдагер болсаң, әдеўир жақсы болады. Көрдиң бе, мен сениң мақсетиң хәккында умытпадым.

Тез-арада бул қаланы тасла да Дамаскқа жөнәп кет. Ол жерде свитоклар үйрететуғын нәрселерди қолланыў ушын, шексиз имканиятларға ийе болсаң. Қәўипсиз бас пана излеп таўып алып, тек биринши свитокты ғана аш хәм оны қалған свитокларда баян етилген, сен табыслы саўда қағыйдаларын өзлестириў ушын қолланатуғын, сол сырлы методларды түсинбегениңше, қайта-қайта оқы. Хәр бир текстти үйрениўиңе қарап, сен сатып алынған товарлар менен саўда ислеппен баслайсаң, бирақ алдын жазылғанындай, кейингилерин үйрениўди даўам ет. Егер үйренгенлеринди жаңадан ийелеген тәжирийбелериң менен қоссаң, сениң табысларың хәр күни, күн сайын көбейип баслайды. Солай етип, мениң биринши шәртим: сен биринши свитокта баян етилген нәсийхатларға әмел қыламан деп ўәде бериўиң шәрт. Сен разымысаң?

- Аўа, хожайын.

- Жақсы, жақсы...Свитоклардың қағыйдаларын қоллана отырып, сен әрман еткениңнен де бетер, жүдә бай болсаң. Мениң еккинши шәртим: Сен бәрқулла өзиңниң ислеппен тапқан табысларыңның ярымын мүтәжлерге бериўиң шәрт. Сен буған таярсаң ба?

- Аўа, хожайын.

- Хәм енди ең әхмийетли шәрт.

Саған свитокларды ямаса онда жазылған даналықларды кимге болса да (ким болыўына қарамастан) жәрйлаў қадаған етиледі. Бир күн келип сениң

хақ нийетли хәрекетің хәм жулдыз мен ушын белги болғанындай, соған уқсас, саған белги көрсететуғын адам пайда болады. Бул жүз берген ўақытта, хәтте, егер бул адам өзиниң таңланғаны хаққында билмесе де, сен белгини танысаң. Сениң хақ екениңди жүрегиң де тастыйықлаған ўақытта, сен ол адамға ямаса ол қызға сандықшаны оның ишиндегилер менен бирге бересең, бирақ, оннан кейин, қабыллап алған сол адамға маған хәм саған жүкленген сол шәртлерди жүклеўдиң енди кереги жоқ болады. Мен алған сол хатта, свитоклардың үшінши ийеси, егер қалесе, хатты дүньяға жеткизиўге хуқықлы деп айтылған. Сен усы үшінши шәртти де орынлаўға ўәде бере аласаң ба?

- Аўа.

Патрос аўыр жүктен азат болғандай, жеңил гүрсинди, әсте мыйық тартып күлди де қурғақ алақанларын Хафидтиң жүзине тийгизди.

- Сандықшаны ал да кет. Мен сени енди басқа көрмеймен. Мен сени жақсы көремен хәм саған табыслар тилеймен хәм Лиша, сени келешекте күтип турған барлық бахтыңды сениң менен бөлисиўин тилеймен.

Көз жасларын ушлап тура алмай, Хафид сандықшаны алып, жатақ жайдың есигине қарай жүрип кетти. Босағада ол иркилип қалды, сандықшаны полға қойды да хожайынына бурылып қарады:

Егер мениң шешимим (қарарым) күшли болса, әўметсизлик мени сындыра алмайды?

Гарры және бир мәрте мыйық тартып күлди, басын ийзеди де, хошласып, қолын былғады.

ЖЕТИНШИ *Бан*

Хафид Дамаскқа Шығыс дәрўаза арқалы кирип келди. Ол «Туўры» деп аталған көше бойлап, ешектің үстинде үлкен исенимсизлик пенен жүрди, ал базар аламанының қышқырықлары хәм шаўқымы, оның қорқынышының серпилиўине себеп болмады. Патроста ислеген ўақыттағы сыяқлы күшли кәрўан менен үлкен қалаға кирип келген басқа хәм жалғыз, қәўендерсиз кирип келген пүткиллей басқаша. Товарларын былғап, бир-бирине қышқырысып, көше саўдагерлери барлық тәрептен оның үстине жапырылып басты. Ол бочка соғыўшылардың, ювелирлердиң, қайысшылардың, тоқымашылардың хәм ағаш усталарының ислеген затлары қойылған кишкене дүканшалар хәм майданлардың қасынан өтті. Хәр бир адымда ол өтинип жоқлаў айтқан хәм қолларын созған қандай да бир сатыўшылар менен соқлығысты.

Туўры оның алдында, қаланың батыс дийўалларының аржағында Хермон таўлары бой созып тур. Жаз болыўына қарамастан оның шыңында ақ қар қапламы қалған хәм ол жоқарыдан толық, қайырқомдай болып қарап тур.

Ақыр-соңында Хафид бас көшеден бурылды да «Мосча» хәүлисинен қыйыншылықсыз тапқан жасаў жайы ҳаққында сорастырды. Оған ажыратылған бөлме таза еди хәм мийманхананың ийеси Автонинниң буйрығын тез орынлап, алдыннан бир айға төледи. Оннан кейин ол ешегин үйдиң артына байлап, Барада суўларында шомылды да бөлмесине қайтты.

Кишкене сандықшаны койканың қасына қойды да тери қайысларды шешип, Хафид какпакты әсте ашты хәм онын алдында свитоклар көринди. Торлы айна арқалы онша алыс емес жерде жайласқан шаўқымлы базар майданынан даўыслар оған естилип турды. Базар тәрәпке нәзер таслаўдан-ақ, қорқыныш хәм гүманлар оны қайтадан ийелеп алды хәм бурын болмаған дәрежеде өзине исенимсиликти сизди Көзлерин жумып жүзин дийўалға тақады да қатты даўыс пенен бақырды:

«Мен әпиўайы түйе айдаўшы, бир күн келип, менде хәтте көшедеги жайма дүканлардың қасынан өтиўге де батырлық жетпейтуғын бир ўақытта, дүньядағы уллы саўдагер деп тән алынаман деп әрман етиў - сондай ақмақлық. Мен бүгин өзимниң көзлерим менен саўда исине маған қарағанда көбирек укыплы, жүзлеген сатыўшыларды көрдим. Олардың барлығы батырлыққа, кәлеўге, турақлылыққа толы. Хәммеси базардың дүт тоғайларында тири қалыўға таярдай болып көринип тур. Мен де олардың бириндей боламан хәм барлығынан озып кетемен деп ойлаў биймәни хәм менменлик. Патрос, о мениң Патросым, мен сениң үмитлеринди қайтадан алдадым ба деп қорқаман».

Аўыр жолдан шаршап болдырған Хафид койкаға қулады да, уйқы оны жеңемен дегенге шекем хәсирет шегип қайғырды.

Хафид тек қуслардың жығырлысынан ғана келеси таңда оянды. Ол төсекке отырды да свитоклары бар сандықшаның ашық қақпағына жайғасып алған шымшықларға үмитсизлик пенен тигилип қарап қалды. Жас жигит арғы тәрәпинде мыңлаған шымшықлар әнжир хәм шынар ағашларына ғаўлап жабысып, жаңа күнге қосық айтып турған терезеге жақынлады. Айырым қуслар терезеге қонды, бирақ сол ўақытта ақ ушып кетти, Хафид ақыры зорға қыймылдады. Хафид бурылып қарады да қайтадан қанатлы қонақларға нәзер таслады. Шымшық, басын көтерип, ол да, оған қарады.

Хафид әсте сандықшаға жақынлап барды, ал ол қолын созған ўақытта қуша секирип оның алақанына қонды.

Сениң барлық қорқақ ағайинлериниң сыртта қалды. Берман ушып келиўге сениң мәртлигиң жетти ғо.

Шымшық Хафидтиң қолын шоқыды хәм ол қусты столға алып барды. Ийин қалтада және нан менен сыр қалған еди. Екеўин де сындырып, бөлекшелерди өзиниң кишкене достының алдына қойды. Шымшық қонақ боламан дегенше, Хафид терең ойға батып терезе алдына қайтып келди де

торды сыйпалады. Тордың ячейкалары жүдә кишкене еди, бул қус олар арқалы өтти деп исениў мүмкин еместей болып көринди. Усы жерде ол Патростың даўысын еследи хәм даўысын шығарып оның сөзлерин тәкирарлады: «Егер мениң қарарым (шешимим) күшли болса, әўметсизлик мени сындыра алмайды».

Ол сандықшаға жақынлап барып оған көз таслады. Бир свиток басқаларына қарағанда көбирек гөнерип қалған. Ол оны суўырып алды да абайлап ашты. Оны жеңип, ийелеп алған қорқыныш жоқ болды. Ол шымшыққа бурылап қарады, бирақ ол да жоқ болып кетти. Тек нанның хәм сырдың усақлары ғана кишкене мәрт қустың келгени хаққында гүўалық етип турды. Хафид свитокқа қайтып келди. Басында *Биринши Свиток* деген жазыў көринип тур еди. Ол оқып баслады...

СЕГИЗИНШИ *Бан*

Биринши свиток.

Бүгин мен жаңа өмир баслайман. Бүгин мен тәғдиримнің соққылары хәм зейинсизликлериниң (уқыпсызлықлар) бахытсызлықларының излери қалған ески терини таслайман.

Бүгин мен хәммеге жемислер жететуғын жүзим бағында қайтадан туўыламан.

Бүгин мен, мениң жол баслаўшыларымнан да дана адамлар тәрeпинен отырғызылған ең бәлент хәм жемисли шақалардан даналық солқымын теремен.

Бүгин мен бул солқымлардан мийўениң дәмин танийман хәм оларда жасырылған табыслар (әўмет) тухымлары мениң ишимде жаңа өмир нәўшелерине айланады.

Мен таңлаған исте мени көплеген имканиятлар күтип тур, бирақ албыраўшылықлар хәм түскинликлер сонша көп, егер де әўметсизликке ушырағанлардың хәммесинен пирамида соққанда, ол жер жүзиндеги барлық пирамидалардан да бәлент болар еди.

Бирақ мен басқалар сыяқлы жеңилмеймен, өйткени хәзир қолларымда жол баслаўшы карталарды услап турман, сол карталар арқалы өзимнің әрманларымның жағасына өтемен.

Маған саўашта, буннан былай әўметсизликке ушыраўға туўра келмейди. Мениң денем, тәбияты бойынша аўырыўға қарсыласады, сондай ақ мениң өмирим де сәтсизлик пенен келисим дүзбейди. Әўметсизлик, аўырыў (қайғы-азап, дәрт) сыяқлы – мениң тәбиятыма жат. Енди мен әўметсизликтен бас тартаман хәм мени көлеңкеден (қараңғылықтан), хәттеки Гесперида бағының алтын алмалары да барлығы болып тийисли сыйлық болып көринетуғын, ең

турпайы әрманлардың шегараларынан сондай узақта болған, берекет (әўмет) нурына, тән алыныў хәм бахытқа алып баратуғын даналық хәм қағыйдаларды үйрениўге таярман,

Мәңги жасаўшыны хәмме нәрсеге ўақыт үйретеди, бирақ сондай сән салтанат пенен мен қапланғанман. Хәм солай болса да маған берилген мүддетте шыдамлылық өнерин мен түсинип жетиўим шәрт, тәбияттың өзи асығыслық пенен хәрекет етпейди ғо? Барлық тереклердин патшасы зәйтунды жаратыў ушын жүзлеген жыл керек болады, ал пыяздың пақалы тоғыз хәптеде қартаяды. Мен пыяздың пақалы сыяқлы жасадым хәм бахытлы болмадым. Енди мен зәйтун ағашларының ишинде ең күшлиси боламан хәм хақыйқаттан да уллы саўдагер боламан.

Буны қалай ислеўге болады? Менде я билим, я тәжирийбе жоқ, мен әлле кашан сүрниктим хәм өз-өзине өкиниў қудығына жығылдым. Жуўап әпиўайы: Мен пайдасыз билимлер жүги жүкленбеген, мәниссиз тәжирийбелер шынжыры менен жолға атланаман. Тәбият мени әлле кашан тоғайдағы хайуанлардын инстинктине қарағанда қудиретлирек инстинкт пенен сыйлады. Тәжирийбелилик - әдетте даналық хәм ақыл жетпейтуғын ғаррылардан хәдден тыс уллы.

Әлбетте тәжирийбе үйретеди, бирақ оған ийе болыўға көп жыллар кетеди, соның ушын ақыр-соңында бул өмирден кетип баратырған адам ушын пайдасыз болып есапланатуғын, даналықты өзлестириў ушын зәрүр болған ўақыт пенен бирге сабақлардың қуны кемейеди. Бул аз болғанындай, тәжирийбе моданы еслетеди: бүгин бизлерге табыс алып келген сол хәрекет ертең пайдасыз хәм жемиссиз болып шығады. Мениң ийелигимдеги свитоклардың ишиндеги қағыйда ғана мәңгиге қалады, бул нызамлар уллылыққа алып барады. Олар мени тек әўметсизликтен қашыўға хәм қәлеген әрман еткен нәтийжеге жетисиўге үйретип қоймай, бирақ үлкен нәрселерге үйретеди, өйткени табыс деген не, ақылға сыймайтуғын нәрсе емес пе? Мыңлаған даналардың ишинде екеўи зорға, табыстың (табыс деген сөздин) анықламасында пикирлери бир жерден шығады, бирақ әўметсизлик хаққында бир бир қыйлы жуўап бериледи. Әўметсизлик – бул олар қандай болыўына қарамастан, адамның өзиниң мақсетлерине жетисиўине уқыбы жоқлығы болып есапланады.

Әўметсиз хәм әўметли адамлардың арасындағы айырмашылық олардың әдетлеринде болып есапланады. Жақсы әдетлер – бул қәлеген табысқа ерисиўдин гилти. Жаман әдетлер – бул жеңилиске (утылысқа) алып баратуғын ашық есик. Соның ушын хәммесинен бурын мен нызамға бойсынаман.

Мен жақсы әдетлерге ийе боламан хәм олардың қулы боламан.

Бала ўақтымда мен өзимниң умтылыўшылықларымның бийлигинде болдым, енди мен барлық ер жеткенлер сыяқлы өзимниң әдетлеримниң

кулыман. Көп жыллар мен өз ықтыярым менен әдетлерди жыйнадым хәм мениң бурынғы хәрекетлерим маған кәўип туўдыратуғын келешекти әлле қашан сызып берди. Мениң хәрекетлерим арқалы мени залым хәкимлер басқарады: хәўеслик, қумар, терис пикир (шек қойыў), қызғаншақлық, бузык нийет, қорқыныш, жағдайлар, әдетлер хәм ең жаўызы солардың ишиндеги ең соңғысы. Сонлықтан егер мен әдеттиң қулы болыўым шәрт болса мен жақсы әдетлердиң қулы болғайман. Мениң жаман әдетлееримди отап таслаў керек хәм жақсы тухымлардың астында аңа қарықлар тап жайыў керек.

Мен жақсы әдетлерге ийе боламан хәм олардың қулы боламан.

Бул қахарманлықты қалай әмелге асырыўға болады? Усы свитоклардың арқасында, себеби олардың хәр бири қағыйдалардан турады, мени жаман әдетлерден азат етеди хәм жеңиске жақынлататуғын басқа әдет пенен алмастырады. Өйткени тәбияттың және бир нызамына сәйкес, әдетти тек басқа әдет пенен жеңиў мүмкин. Хәм жоқарыда жазылғанларды әмелге асырыў ушын мен өзимде жаңа әдетти пайда етиўим шәрт:

Мен ендигисине өтпестен алдын жоқарыда жазылғанындай хәр бир свитокты отыз күн оқыйман.

Биринши рет азанда ишимнен оқыйман. Онан кейин түслик аўқаттан соң оқыйман. Ақырында, уйқыдан алдын оқыйман хәм ең әхмийтлиси бул рет даўысымды шығарып оқыйман.

Келеси күни мен сол тәртип пенен даўам етемен хәм отыз күнниң бәринде де сондай. Кейин мен сондай қылып келеси свитокты да отыз күн оқыйман. хәр бир қол жазба менен отыз күн жасамағанша хәм бул оқыў мениң әдетиме айланбағанша сондай болып даўам етеди.

Буның арқасында неге ерисиледи? Бул жерде адам ерисетуғын нәрселердиң барлығының сыры жасырылған. Мен текстти тәкирарлап оқыйман хәм тез-арада ол мениң санамның бөлеги болады, бирақ ең баслысы бул сөзлер аң асты аңына сиңеди, ал мениң уйқымды жарататуғын хәм әдетлерге ийтермелейтуғын сырлы сергек дерек көпшилик ўақытлары мениң өзим ушын түсиндире алмайтуғын жумбақ.

Мениң жүрегим свитоклардың даналығын сиңирип алған ўақытта (өзлестирип) мен хәр күни азанда оянаман, бурын болмаған, сондай өмир күшине толып, зейинлирек хәм активирек боламан. Мениң тилегим тынышлық пенен ушырасыў, мен арасында таңда басымнан өткеретуғын сол қорқынышты жоқарылатады хәм мен бул қатал хәм қайғылы дүньяда ойламағанымдай, сондай бахытлы боламан.

Ақырында свитокларда сүүретленгениндей, қәлеген жағдайда өзимди сондай етип тутаман хәм тез-арада бул хәрекетлер хәм реакциялар күш салыўсыз әмелге асатуғын болады, өйткени тәжирийбеге адам ушын қәлеген

ұазыйпаны орынлау аңсат болады. Сондай болып жаңа хәм хақ нийетли әдет тууылады, өйткени хәрекет көп мәрте тәкирарланғаннан кейин аңсат болады, ал соның менен бирге жағымлы да болады, ал егер ол жағымлы болса онда адам тәбийий түрде оны қайта-қайта ислеуге инталы (ийкемли) болып қалады. Мен оны тез-тез ислеген ұақтымда, ол әдетке айланады, ал мен оның кулы боламан хәм бул жақсы әдет болғанлықтан, онда мениң ерким де сондай болады.

Бүгин мен жаңа өмирди баслайман

Хәм салтанатлы түрде өз-өзимниң алдымда ант ишемен: «Хеш нәрсе мениң жаңа өмиримниң ағысына кесент ете алмайды». Мен хеш бир күнди оқыўсыз өткермеймен, өйткени сондай күнди қайтарыўға ямаса толтырыўға болмайды. Мен хәр күни свитокларды оқыў әдетин бузбауым шәрт хәм бузыўды қәлемеймен, өйткени жаңа әдет ушын кететуғын, бир неше көзди ашып-жумғанша кететуғын ұақыт – бул мени күтип турған табыс хәм бахыт ушын негизинде – жүдә кишкене кун. Мен свитокларды хәр күни избе-из оқыйман хәм қайта-қайта оқыйман, мен өзимниң я оқыўды қысқартыўға, я оның әпиұайылығы себепли хатқа жеңилтеклик пенен қатнас жасауыма жол қолмайман. Бир гүзени шарапқа толтырыў ушын мыңлаған мийўени сығады, ал қабықларын ети менен бирге қусларға ылақтырып таслайды. Мәңгилик даналық жүзими менен де сондай болады. Келеси сөзлерде тек таза даналық бар. Мен оны (даналықты) жоқарыда жазылғанындай қылып ишемен, бир тамшысын да түсирмеймен хәм табыс тухымы маған сиңип киреди.

Бүгин мениң ески терим топыраққа айланды. Мен басқалардың үстинен жоқарылайман, олар буны сезбесе де, өйткени мен жаңа өмирди баслаған жаңа адамман ғо.

ТОҒЫЗЫНШЫ *Бан*

Екинши свиток.

Мен бул күнди жүрегимде сүйиспеншилик пенен күтип аламан. Ақыры, бул қәлеген басламада табыстың баслы сыры ғо. Булшық етлердиң жәрдеми менен тосқынлықты бузыў хәм хәттеки кимниңдур өмирин үзиў мүмкин, бирақ тек сүйиспеншиликтиң өринбейтуғын күши ғана жүреклерди ашыўға уқыплы. Хәм мен бул өнерди ийелемегенимше, мениң несийбем (мийрасым) барлығы болып базарда таратыўшы (тасыўшы) болып қалады, сүйиспеншилик қуралым болады, кимге жолықсам да хеш ким сүйиспеншиликтиң күшин жеңе алмайды.

Мениң сөзлеримди гүман астына қойыў мүмкин, ал дәлиллерди шетке ысырыўы хәм меннен жүз бурыўы мүмкин, мениң кийим-кеншегимди айыплау қыйын емес, аўа мениң барлық саўдам да адамларда қызғаныш оятыў мүмкин, бирақ сүйиспеншилик суўық жерди қыздыратуғын қуяш сыяқлы хәмме адамлардың жүреклерин еритеди.

Мен бул күнди жүрегимде сүйіспеншилик пенен күтип аламан.

Солай етип, буны қалай іслеуге болады? Енди мен хәммеге сүйіспеншилик пенен қарайтуғын боламан хәм мен бул мениң жаңа туұылыұым болады. Мен денемди қыздыратуғын қуяшты жақсы көремен, бірақ және де жаұынды да жақсы көремен, өйткени ол мениң руұхымды тазалайды ғо.

Қыс кетеди хәм жаз келеди. Жаз тамам болады хәм суұық күшейип баслайды. Қуяш шығады хәм қуяш батады. Қуслар ушып келеди, қуслар ушып кетеди. Гүллер гүл ашады, гүллер солыйды. Тухым сеұеди, зүрәт орып алады. Пүтин тәбият бул жағдайлардың айланыс хәрекеті, мен тәбияттың бир бөлегімен хәм мениң кейпиятым суұлар сыяқлы тасады хәм қайтады.

Бүгин мен өзимнің сезімлерімнің хәкімдары боламан.

Мине тәбияттың түсиніу қыйын болған хийлекерліклерінен бири: хәр күни мен кешегіден айрықша кейпият пенен оянаман. Кешегі қуұаныш бүгин қайғыға айланады, ал бүгингі қайғы ертең қуұанышқа айланады. Мениң ишимде қайғыдан қуұанышқа, шадлықтан түскинлікке, хәсиреттен бахытқа қарап бәрқулла айланатуғын дөңгелек бар сыяқлы. Бүгингі қуұаныш ғұмшасы ертең солыйды, бірақ сондай болса да есимде сақлайман, солыған ғұмшалар келешек гүллерінің тухымына ийе, бүгингі қайғы да өзи менен бирге ертеңгі қуұаныш тухымын алып жүреді.

Бүгин мен өзимнің сезімлерімнің хәкімдары боламан.

Бірақ хәр бир күн жемисли болыұы ушын, сезімлерімди қалай басқараман? Егер менде келиспейтуғын кейпият болса күн әұметсиз болады. Тереклердің хәм өсимліклердің гүллеұи хаұа-райына байланыслы, бірақ мен өзим-өзиме хаұа-райын іслеімен, өйткени ол мениң ишимде. Егер мен өзимнің қарыйдарларыма жаұын, гүңгирт түскинлік алып келсем, олар маған сондай қылып жуұап береді хәм хеш нәрсе сатып алмайды, егер де қарыйдарларға қуұаныш, йош (жигерлениұ) хәм шадлық алып келсем, онда олар да қуұанады, йошланады хәм шадланады хәм мениң «хаұа-райым» маған телекті табыстың алтын зүрәәти менен толтырыұға жол ашып береді.

Бүгин мен өзимнің сезімлерімнің хәкімдары боламан.

Мен өзимнің сезімлерімди қалай басқараман? Мен ески сырды түсиніп алатуғын боламан: Хәлсиз адам ойларына хәрекетлерін басқарыұға жол ашып береді, күшли адамның хәрекеті ойларды бағындырады. Хәр күни мен уйқыдан оянып, мени қайғының, өзін-өзи айыплаұдың хәм әұметсизліктің күшлери ийелеп үлгермесінен бұрын сондай тактикаға әмел қылатуғын боламан:

Егер мен қайғыны сезсем, күлемен.

Диңкем қурығанын сезип, мен күш салыўды еки есе күшейтемен.

Қорқынышты сезип, мен алға тасланаман.

Өзимди басылған (кеўилсиз) сезсем мен жаңа кийимлерди кийемен.

Егер мен исенимсизлик сезсем, мениң даўысым күшейип, пәтленеди.

Кәмбағалланыўды сезип, мен келетуғын байлық ҳаққында ойлайтуғын боламан.

Өзимниң билимсиз екенимди сезип, мен дәслепки табысларды еслеймен.

Өзимниң әҳмийетсиз (көзге илинбейтуғын адам) екенимди сезип, мен өзимниң мақсетлеримди еслеймен.

Бүгин мен өзимниң сезимлеримниң ҳүкимдары боламан.

Келешекте мен тек бойсыныў уқыплылығына ийелер ғана бәрқулла өзиниң имканиятларының шыңында қала алатуғынын есте сақлайтуғын боламан. Бирақ мен бағынышлы адам емеспен. Мени жоқ қылыўға таяр күшлер менен бәрқулла гүресиўге туўра келетуғын күнлер келеди. Қайғы хәм түскинлик сыяқлы душпанларды таныў аңсат, бирақ қәўипли болған басқалары бар, олар мыйық тартып күлип жақынлайды хәм дослық пенен қолын созады. Олардың үстинен қадағалаўды да мен хәлсиретпеўим шәрт:

Молшылықты (қурғынлық) сезип мен аш болған күнлер хәққында еслеймен.

Кең пейилликти сезип, мен жарыс хәққында еслеймен.

Уллылықты сезип, мен самалды тоқтатыўға урынаман.

Байлықты алып, мен жарлылық ўақтың еслеймен.

Менменликти сезип, мен хәлсиз ўақытларымды еслеймен.

Өзимниң теңсиз екенимди сезип, мен жұлдызларға қарайман.

Бүгин мен өзимниң сезимлеримниң ҳүкимдары боламан.

Хәм усы жаңа билим менен мен және де кимге хабарласып атырғанымды түсине аламан хәм сезип таний аламан. Мен оның ғәзебиниң хәм ашыўшақлығының көринисине кеширимли боламан, себеби ол өзін басқарып билиў сырын билмейди. Мен оның жөнсиз айыплаўларына хәм намысқа тийиўлерине шыдай аламан, өйткени енди мен билемен, ертең оның минез қулқы өзгеретуғынын.

Мен буннан былай тек бир мәрте ғана гүрриңлескен адам хәққында хәм мени жек көрген адам менен ушырасыўдың сәтсизлиги хәққында пикир жүритпейтуғын боламан, ертең ол енди қайталанбайды. Хәзир бул адам

алтын арбалар үшін бір тийін бермеген болса, ал ертең ол терекке өзінің алмастырып береді. Бул сырды билиў – уллы байлықтың гилти.

Бүгин мен өзимнің сезимлеримнің хукиمدары боламан.

Келешекте мен өзимдеги хәм барлық адамлардағы кейпият ойынын айырып билетуғын хәм түсинетуғын боламан. Усы ўақыттан баслап мен мениң шахсымның хәр бир көринисине жуўап бериўге таярман. Мен унамлы хәркетлер арқалы өзимнің кейпиятларымды басқаратуғын боламан.

Бүгин мен өзимнің тәғдириме ийелик етемен. Хәм мениң келешегим дүньядағы уллы саўдагер болыў!

Мен өзиме-өзим хукимдар боламан. Мен уллы боламан.

ОНЫНШЫ *Бап*

Үшинши свиток

Мен табысқа ериспегенше қайтпай тураман

Егер мен турақлы болсам, егер мен урыныўды тоқтатпасам, алға жүриўди даўам етемен, сонда мен мәқсетиме ерисемен.

Мен әўметсиз болып туўылмадым, мениң қаным сәтсизлик пенен зәхәрленбеген. Мен шопанның шүү-шүүлеўине мүтәж қой емеспен. Мен арысланман хәм қойлар менен жасаўдан хәм олардың тәғдирине шериклес болыўдан бас тартаман. Мен шағынып налыш ететуғын хәм наразылық билдиретуғынларды еситпейтуғын боламан, себеби олардың кеселлиги жуқпалы. Олардың орны қойлардың арасында.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Өмир сыйлықларды жолдың ақырында бөлистреди, ал басында емес хәм маған мәқсетке қарап неше адым өтиў шәрт екенин билиў берилмеген. Мүмкин, әўметсизлик мыңыншы адымда мени аңлып туратуғын шығар, бирақ жолдың бурылмасынан кейин, бирден, мени табыс күтип туратуынын болады. Мен билмеймен, мен бурылмаға келемен дегенше, ол жақын ба ямаса жақын емес пе?

Не нәрсе жүз берсе де, мен барқулла келеси адымды атаман, егер ол пайдасыз болып шықса, мен екіншисин атаман, оннан кейин, ... үшіншисин. Қәлеген ўақытта, бир адым атыў онша қыйын емес.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Келешекте мен өзімнің күнделікли күш салыуларымды құдіретли емен ағашына урылған сына соққылары бойынша есаплайтуғын боламан. Теректи биринши соққыда да, екинши соққыда да, үшінши соққыда да сындыра алмайсаң. Хәр бир соққы өз-өзинен мәниссиз хәм нәтийжесиз болып көриниуи мүмкин. Бирақ ақыр-соңында, хәттеки кишкене баланың соққысынан да емен қалтырайды. Мениң күш салыуларым менен де тап сондай болады. Мен тауды жемиретуғын жауын тамшысына, жолбарысты жеп таслайтуғын кумырысқаға, үлкен жерди жақтыландыратуғын жулдызға, пирамида қуратуғын қулға уқсайман. Мен сарайды тас үстине тас қойып, бир таслап қураман. Өйткени мен билемен, көп санлы кишкене күш салыулар үлкен мәқсеттиң жууақланыуына алып келеди.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Мен сәтсизлик «әўметсизлик, пайдасыз, үмитсиз, мүмкин емес, ислей алмайман, қолымнан келмейди, уқыбым жоқ, кейин шегинемен» - деген сөзлер менен келесим дүзбеймен. Өйткени ақмақлар сондай қылып сөйлейди. Мен түскинликке берилмеймен, бирақ егер бәри-бир ақылдың бул кеселлиги мени зыянласа да, мен түскенликте де жұмыс ислеуди даўам ететуғын боламан. Мен мийнет етемен хәм шыдамлы боламан. Мен тосқынлықлардың үстинен атлап өтип атырған ўақтымда, тосқынлықларға қарамайман, себеби мениң нәзерим жоқары мәқсетке қадалған, шөлистанлықтан өтип, көк шөпликке шығаман.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Мен орташа уллы адамлардың нызамын есте сақлап, оны өзиме жақсылыққа қолланаман. Мен саўдадағы хәр бир әўметсизлик келеси урыныуларымдағы табысқа болған мениң мүмкиншиликлеримди көбейтеди. Мен тәрәпимнен еситилген хәр бир «яқ» мени «аўа»ға жақынластырады. Хәр бир мен ушырасқан түнерген нәзер мени мыйық тартып күтип алатуғын ушырасыуға таярлайды. Қәлеген тәртипсизликтің ишинде киятырған «Әўмет» бар. Мен күндиздің қәдирине жете алыуым ушын, маған түн керек. Мен бир күн келип жеңимпаз болыуым ушын, мен тез-тез жеңилген болыуым шәрт.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Мен қайта-қайта урынатуғын боламан. Хәр бир тосқынлықты мен мәқсетиме баратуғын астарлы жол хәм мениң шеберлигимнің тексерилиуи сыяқлы көзден өткеремен. Мен қайтпай туратуғын боламан хәм өзімнің уқыпшылықларымды теңиз даўылларының ғәзебин өткизип жибериуди үйренген ўақытта өзинің уқыпшылықларын раўажландырған теңизде жүзиуши сыяқлы раўажландыраман.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Бүгіннен баслап мен тәжірийбелі саудагерлердің және бір сырын есімде сақлайтуғын хәм қолланатуғын боламан. Хәр бір күн тамам болғаннан кейін, ол күн әўметлі ямаса әўметсіз болыуына қарамастан, мен және бір нәрсені сатыуға урынып көремен. Ақыл шаршаған денені үйге қайтыуға көндиретуғын болса, мен бул азғырылыуды жеңемен хәм қайтадан урынып көремен.

Ал егер урынуулар пайдасыз болып шықса, мен және биреуін ізлеймен. Мен хеш қашан күн әўметсіз болып тамамланыуына жол қоймайман. Сондай қылып, мен қиятырған табыстың тухымын егемен хәм жумысын белгиленген өз ўақтында тамамлайтуғынларға салыстырғанда үлкен артықмашлықларға ийе боламан. Басқалар жумысын тоқтатқан ўақытта, мен өзімнің жумысымды баслайман хәм мениң жыйын-теримім мол болады.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

Хәм мен бүгінгі жанға жағымлы күнде кешегі табыс хәйиу айтып уйықлатыуына жол қоймайман, өйткени табыссызлық ушын тийкар сондай қылып жыйналады. Мен олар жақсы ямаса жаман болса да, өткен күнлердегі ўақияны умытаман хәм жаңа таңды бул күн өмиримдегі жақсы күн болады деген исенім менен күтип аламан.

Мениң өкпем дем алады екен, мен қайтпай туратуғын боламан. Енди мен табыстың уллы ыназамларының бирин билемен: турақлылық жеңіске қарай жетелейди.

Мен табысқа ериспегенше қайтпай туратуғын боламан

ОН БИРИНШИ Бан

Төртінші свиток

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Себеби меникіндей ақылы, жүрегі, көзлери, қулақлары, қоллары, аўыз-мурны бар адам хеш қашан болмаған. Бурын жасап өткенлердің, хәзир жасап атырғанлардың хәм енди жасайтуғынлардың да хеш биреуі тап мен сыяқлы жүриуі, сөйлеуі хәм хәрекет етиуі мүмкин емес. Барлық адамлар мениң туўысқанларым хәм бәри-бир мен олардың хәр биринен айырылып тураман. Мен өзгеше жаратылыспан.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Хайуанлар мен сыяқлы тир жан болса да, бирақ хайуанлардың ләззети маған жеткиликли емес. Мениң ишимде сансыз ата-бабалар арақалы өткен жалын жанады хәм оның ыссылығы барқулла мени бурынғыдан жақсы болыуға оятады хәм мен минсизирек боламан. Мен қанағатланбаушылық жалынын өширемен хәм дүньяға өз өзгешелигимді көрсетемен. Хеш ким

мениң қол жазбамды ямаса мениң гүрек тислеримнің соққысын тәкирарлап ислей алмайды. Хеш ким пәнжемнің сермеуін тәкирарлай алмайды. Мениң баламды тәкирар жарата алмайды хәм хақыйқаттан да тап сондай саўдаға уқыпшылықты ийелей алмайды. Келешекте мен бул айырмашылықларға ақша тигемен, өйткени бул толығы менен қолланылыўы шәрт болған капитал.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Мен буннан былай басқаларға еликлемеймен. Буның орнына, мен базарға өзимнің өзгешелигимди көрсетемен. Мен оның менен саўда истеймен. Енди мен өзимнің басқаларға уқсамайтуғынымды айрықша атап өтемен хәм өзимнің уқсаслығымды жасыраман. Бул қағыйданы мен өзимнің товарларыма байланыссы да қолланаман. Саўдагердің хәм товардың басқалардан айрықша мақтанатуғын нәрсеси бар.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Мен өзгеше адамман. Ал барлық өзгешелигим болса қымбат турады. Сонлықтан да мен бахалыман. Мен мың жыллық эволюцияның пискен жетилисимен, сонлықтан да ақылым хәм денем менен маған шекем дүньядан өтип кеткен патшалар хәм даналардан артықпан.

Бирақ мен өз уқыпшылықларымды, өз ақылымды, өз жүрегимди хәм өз денемди ылайықлы түрде қолланыўды таппасам, онда олар өзгерип, ширип хәм өлип баслайды. Мениң мүмкиншиликлерим шекленбеген. Мен ақылымның тек кишкене бөлегенин ғана қолланаман хәм булшық етлеримнен тек азғанасын хәрекетке келтиремен. Өзимнің бурынғы жетискенликлеримди жүз есе хәм оннан да көп көбейте аламан хәм мен буны бүгин-ақ баслап истеймен.

Мен енди бурын ислеген нәрсем менен қанағатланбайман хәм белгили болыў ушын жүдә белгисиз болған дәслепки нәтийжелер ушын, мақтанбайтуғын боламан. Мен үлкен нәрселерге жетесе аламан хәм буны истеймен. Өйткени мениң дүньяда пайда болыўым менен байланыссы болған сол кәраматлардың барлығы, не ушын тек туўылыўым менен ғана шеклениўи керек? Не ушын мен бул кәраматларды бүгинги күндеги ислеримде жүзеге шығара алмайман?

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Мен жүр бетинде тосаттан пайда болмадым. Мен бул жер жүзинде анық бир мәқсет пенен пайда болдым – кум болыў ушын емес, ал таў болыў ушын. Келешекте мен ең бийик таў болыў ушын барлық күшимди саламан. Мен реҳим сорап жалынып өтинбегенше, өзимнің уқыпшылықларымнан барлық ширели суўларды сығып аламан. Мен өзим хаққындағы, адамлар хаққындағы, сондай-ақ, сататуғын товарлар хаққындағы билимлеримди кеңейтемен хәм мениң табысларым усы арқалы көбейеди.

Мен қарыйдарларға қаратылған сөзлерди сайлап аламан хәм ықшамлайман, өйткени бул мен қуратуғын маманлығымның сол тийкары. Мен көп ғана адамлардың, жұмыс туўралы тек бир ғана жүдә жақсы өткизилен сәўбеттиң арқасында, байлық пенен табысқа ерискенлери ҳаққында умытпайман. Сондай-ақ, мен барқулла өзимниң қылықларымның үстинде жұмыс ислеймен. Мен көбирек сайланды боламан, өйткени бул қәлеген өзине тартатуғын қант.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Мен барлық дыққатымды белгили бир иске жәмлейтуғын боламан хәм мениң шынығыўларым маған қалғанлары ҳаққында умытыўға жәрдем береди. Мениң үй машқалаларым үйде қалады. Мен базарда турып, шаңарағым ҳаққында ойламайман. Өйткени бул мениң барлық ойларымды бәнтлейди. Тап сондай базардың машқалалары базарда қалады хәм мен үйде болған ўақтымда жұмыслар ҳаққында ойламайтуғын боламан. Болмаса, мениң сүйиспеншилигим жарлыланып қалады.

Базарда мениң шаңарағыма орын жоқ хәм мениң шаңарығымда базар ушын орын жоқ. Екеўи менен де некеленген ҳалда қалып, сондай қылып, мен биреўин екиншисинен бөлемен. Олар өзлериниң шегараларында қалыўы шәрт. Болмаса, мениң маманлығым тамам болады. Өзелден киятырған «қарсы пикир» (парадокс) сондай болады. Маған көриў ушын көзлер, ойлаў ушын ақыл берилген. Енди мен өмирдиң уллы сырын билемен, өйткени ақыр-ақыбетинде мениң барлық машқалаларым, түскинликлерим хәм азапларым – бул танылмаған уллы мүмкиншиликлер екенлигин түсинип жетемен. Мени буннан былай оларды жасырып туратуғын кийимлери алдай алмайды. Өйткени мениң көзлерим ашылды.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Я жыртқыш ҳайўан, я терек, я самал, я жаўын, я таўлар, я көллер – мениң менен бир басламаға ийе емес. Өйткени мен сүйиспеншиликке хәмледар болғанман хәм анық бир мәқсет пенен туўылғанман. Бурын мен бул шынлықты түсинип жеткен жоқ едим. Енди ол мениң өмиримди анықлайды.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман

Ал тәбият сәтсизликти билмейди. Нәтийжеде, ол жеңиске ериседи. Сондай-ақ, мен де жеңиске ерисемен хәм хәр бир жеңисти қолға киргизиў маған жеңил болып бара береди.

Мен утып шығаман хәм уллы саўдагер боламан, өйткени мен тәкирарланбайтуғын тулғаман.

Мен тәбияттың ең уллы кәраматыман.

ОН ЕКИНШИ *Баян*

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Мен өзимде қалған бул соңғы қымбат бақалы күн менен не истеймен? Хәммесин бурын мен хеш бир тамшысы қумға түспеуи ушын өмир ыдысын мөрлеймен. Мен кешеге әўметсизликлер, кешеге сәтсизликлер хәм азаплар хаққында ой-пикир жүритиўге бир дем де болса ўақыт сарпламайман. Жақсы нәрсени жарамсыз нәрселер себепли сарплаў неге керек? Қум сааттың ишинде қум жоқарыға аға ала ма? Қуяш батқан жеринен шыға ала ма хәм шыққан жерине бата ала ма? Мен кешеге күнге қайта аламан ба хәм ислеген кәтелеримди туўрылай аламан ба? Мен кешеге жаралар хаққында қайғырып, соның менен оларды емлей аламан ба? Мен кешегиден жас бола аламан ба? Мен соққы келтирген ямаса аўыр тийген айтылған жаман сөзди қайтарып ала аламан ба? Яқ. «Кеше» мәңгиликке жерленген хәм мен буннан былай бул хаққында ойламайман.

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Енди мен не истеймен? Кешеге күн хаққында умытып, мен ертеңги күн хаққында да ойламайман. Не ушын мен «мүмкин» ушын «хәзир»ден бас тартыўым шәрт? Ертеңги қум сааттың ишинде бүгин төгилиўи мүмкин бе? Бул азанда еки қуяштың шығыўы мүмкин бе? Ертеңги жумысты бүгин орынлай аламан ба? Мен ертеңги алтынды бүгин хәмиянға сала аламан ба? Ертең туўылатын бала бүгин туўыла ала ма? Ертеңги өлим бүгинги қуўанышқа келиўи хәм көлеңкесин таслаўы мүмкин? Белгисиз болған хәм мен көрмейтуғын ўақиялар хаққында тынышсызланыўым шәрт пе? Мен өзимди келмеўге де мүмкин болған машқалар менен азаплаўым шәрт пе? ЯқЕ «Ертең» де кешеге күн менен қосылып жерленген хәм мен бул хаққында буннан былай ойламайман.

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Бул күн – менде бар заттың барлығы. Бул саатлар – мениң мәңгилгим. Мен хәр бир таңды қуўаныш қайқырықлары менен күтип аламан. Өлим жазасынан узайтылған мүддет алған тутқын сыяқлы бул жаңа күнди мен шексиз қуўанышлар менен қарсы аламан. Бул жаңа күнди бақасы жоқ сый сыяқлы қолларымды жайып қабыллайман. Кеше таңды күтип алып хәм бүгин тири адамлардың арасында жоқ болған адамлар хаққында еслеген ўақтымда, мениң жүрегим миннетдаршылыққа толады. Мен хақыйқаттан да әўметлимен. Бул күннің саатлары – маған берилген саўға хәм былайынша берилген сыйлық. Меннен жақсы көплеген басқалар өлген ўақытта, не ушын маған олардан артық күн жасаўға рухсат етилген? Мүмкин олар өзлериниң мәқсетлерине жеткен шығар, ал мен буны енди ислеўим керек. Бул мен ким бола алатуғын болсам, сол адам болыўым ушын, және бир мүмкиншилик. Сондай қылып, өз тәғдиримди әмелге асырарман. Минсизликке ерисиў ушын усы күн мен ушын берилмеген бе?

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Өмир менде тек биреу хэм бул өмир – бул барлығы болып уақыттың бир бөлеги. Бир нәрсени жөнсиз сарп етип, көп нәрсени бузаман. Бүнинг күнде босқа сарплап, мен мүмкин өмиримнің соңғы бетин сызатуғын шығарман? Сонлықтан да мен бүгінги күннің хәр бир саатын қәдирлеп сақлауым шәрт. Өйткени ол хеш қашан қайталанбайды. Оны ертеңги күнге сақлап қойу мүмкин емес, өйткени ким самалды жүуенлей алады. Бул күннің хәр бир минутын алақаныма аламан хэм сүйиспеншилик пенен әлпешлеп әдиулеймен, өйткени ол бахасыз. Өлип атырған адам хеш болмаса, бир мәртебе дем сатып алалама екен? Хәттеки, егер өзинің барлық алтынын бериуди қәлесе де...? Келешектеги саатлар ушын қандай баха бериуге батына аламан? Мен оларды бийбахаға айландыраман.

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Мен уақытты өлтириушилерден бар күшимди салып қашаман. Әстеликти мен хәрекет пенен жоқ қыламан, гүманды исеним менен жеңемен, қорқынышты анықлылық пенен бузаман. Бос сөзлерди еситпеймен, ис қосжақбаслар бар жерде мен иркилмеймен хэм бийкаршы адамлардың үйине бармайман. Келешекте мен бийкаршылыққа берилиу бул жақсы көретуғын адамларымнан ауқатты, кийимди хэм жыллылықты урлау менен тең екенін есимде сақлайман. Мен уры емеспен, мен сүйиушимен хэм бүгін маған өзимнің сүйиспеншилигимди хэм кең пейиллигимди дәлиллеуиме соңғы имканият бериледи.

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Мен бүгінги уазыйпаларды орынлайман. Бүгін мен олар еле кишкене уақтында балаларымды еркелетемен. Ертең олар кетеди-ғо, мен де кетемен. Бүгін өзимнің хаялымды хэм қушақлайман, хэм сүйемен. Ертең ол кетеди, мен де кетемен. Бүгін мен мүтәжликте жасап атырған достыма жәрдем беремен. Ертең ол жәрдем сорап келмейди хэм мен оның жәрдем сорағанын есите алмайман. Бүгін мен өзимди қурбанлық қылатуғын боламан хэм мийнет етемен. Ертең мениң беретуғын хеш нәрсем болмайды хэм алатуғын адам да болмайды.

Мен бул күнди өмиримнің ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Егер ол соңғы болса, ол маған Ең Уллы естелик болады. Бул күнди өмиримнің жақсы күни қыламан. Бул күнде мен хәр бир минуты түбине шекем ишетуғын боламан хэм олардың мазасын сезип, мен миннетдаршылықты сеземен. Мен хәр бир саатты санайман хэм хәр бир минутты тек әхмийетли нәрселерге ғана бағышлайман. Мен адамлар менен, бурын хеш қашан болмаған дәрежеде, көбирек сөйлесемен хэм хеш қашан болмаған дәрежеде көбирек алтын ислеп тауаман. Кешеги саатқа

салыстырғанда хәр бир минут жеңисли болады хәм бул соңғы күн мениң жақсы күним болады.

Мен бул күнди өмиримниң ең соңғы күнindeй қылып жасайман

Ал егер ол соңғы күн болмай шықса да, онда мен дизелеримди миннетдаршылық пенен бүгемен.

ОН ҮШИНШИ *Бап*

Алтыншы свиток

Бүгин мен өз сезимлеримниң хәкимдары боламан

Суўлар тасыйды, суўлар қайтады. Қыс кетеди хәм жаз келеди. Жаз тамам болады хәм суўық күшейип баслайды. Қуяш шығады хәм қуяш батады.

Ай шығады, ай батады. Қуслар ушып келеди хәм ушып кетеди. Гүллер гүллейди, гүллер солыйды. Тухым сеўеди, зүрәт орып алады. Пүтин тәбият – бул жағдайлардың айланыс хәрекетлери, мен тәбияттың бир бөлегимен хәм мениң кейпиятым суўлар сыяқлы тасады хәм қайтады.

Бүгин мен өз сезимлеримниң хәкимдары боламан.

Мине тәбияттың түсиниў қыйын болған хийлекерликлеринен бири: хәр күни мен кешегиден айрықша кейпият пенен оянаман. Кешеги қуўаныш бүгин қайғыға айланады, ал бүгинги қайғы ертең қуўанышқа айланады. Мениң ишимде қайғыдан қуўанышқа, шадлықтан түскинликке, хәсиреттен бахытқа қарап бәрқулла айланатуғын дөңгелек бар сыяқлы. Бүгинги қуўаныш ғумшасы ертең солыйды, бирақ сондай болса да есимде сақлайман, солыған ғумшалар келешек гүллериниң тухымына ийе, бүгинги қайғы да өзи менен бирге ертеңги қуўаныш тухымын алып жүреди.

Бүгин мен өз сезимлеримниң хәкимдары боламан.

Бирақ хәр бир күн жемисли болыўы ушын, сезимлеримди қалай басқараман? Егер менде келиспейтуғын кейпият болса күн әўметсиз болады. Тереклердиң хәм өсимликлердиң гүллеўи хаўа-райына байланыслы, бирақ мен өзим-өзиме хаўа-райын ислеймен, өйткени ол мениң ишимде. Егер мен өзимниң қарыйдарларыма жаўын, гүңгирт түскинлик алып келсем, олар маған сондай қылып жуўап береді хәм ҳеш нәрсе сатып алмайды, егер де қарыйдарларға қуўаныш, йош (жигерлениў) хәм шадлық алып келсем, онда олар да қуўанады, йошланады хәм шадланады хәм мениң «хаўа-райым» маған телекти табыстың алтын зүрәәти менен толтырыўға жол ашып береді.

Бүгин мен өз сезимлеримниң хәкимдары боламан.

Мен өзимнің сезимлеримди қалай басқараман? Мен ески сырды түсинип алатуғын боламан: Хәлсиз адам ойларына хәрекетлерин басқарыўға жол ашып береді, күшли адамның хәрекеті ойларды бағындырады. Хәр күни мен уйқыдан оянып, мени қайғының, өзін-өзи айыплаўдың хәм әўметсизликтің күшлери ийелеп үлгермесинен бурын сондай тактикаға әмел қылатуғын боламан:

Егер мен қайғыны сезсем, күлемен.

Диңкем қурығанын сезип, мен күш салыўды еки есе күшейтемен.

Қорқынышты сезип, мен алға тасланаман.

Өзимди басылған (кеўилсиз) сезсем мен жаңа кийимлерди кийемен.

Егер мен исенимсизлик сезсем, мениң даўысым күшейип, пәтленеді.

Кәмбағалланыўды сезип, мен келетуғын байлық хәққында ойлайтуғын боламан.

Өзимнің билимсиз екенимди сезип, мен дәслепки табысларды еслеймен.

Өзимнің әхмийетсиз (көзге илинбейтуғын адам) екенимди сезип, мен өзимнің мақсетлеримди еслеймен.

Бүгин мен өз сезимлеримнің хәкімдары боламан.

Келешекте мен тек бойсыныў уқыплылығына ийелер ғана бәрқулла өзинің имканиятларының шыңында қала алатуғынын есте сақлайтуғын боламан. Бирақ мен бағынышлы адам емеспен. Мени жоқ қылыўға таяр күшлер менен бәрқулла гүресиўге туўра келетуғын күнлер келеді. Қайғы хәм түскинлик сыяқлы душпанларды таныў аңсат, бирақ қәўипли болған басқалары бар, олар мыйық тартып күлип жақынлайды хәм дослық пенен қолын созады. Олардың үстинен қадағалаўды да мен хәлсиретпеўим шәрт:

Молшылықты (қурғынлық) сезип мен аш болған күнлер хәққында еслеймен.

Кең пейилликти сезип, мен жарыс хәққында еслеймен.

Уллылықты сезип, мен самалды тоқтатыўға урынаман.

Байлықты алып, мен жарлылық ўақтың еслеймен.

Менменликти сезип, мен хәлсиз ўақытларымды еслеймен.

Өзимнің теңсиз екенимди сезип, мен жулдызларға қарайман.

Бүгин мен өз сезимлеримнің хәкімдары боламан.

Хәм усы жаңа билим менен мен және де кимге хабарласып атырғанымды түсине аламан хәм сезип таний аламан. Мен оның ғәзебиниң хәм ашыушақлығының көринисине кеширимли боламан, себеби ол өзін басқарып билиў сырын билмейди. Мен оның жөнсиз айыплаўларына хәм намысқа тийиўлерине шыдай аламан, өйткени енди мен билемен, ертең оның минез қулқы өзгеретуғынын.

Мен буннан былай тек бир мәрте ғана гүрриңлескен адам ҳаққында хәм мени жек көрген адам менен ушырасыўдың сәтсизлиги ҳаққында пикир жүритпейтуғын боламан, ертең ол енди қайталанбайды. Хәзир бул адам алтын арбалар ушын бир тийин бермеген болса, ал ертең ол терекке өзиниң алмастырып береді. Бул сырды билиў – уллы байлықтың гилти.

Бүгин мен өз сезимлеримниң хәкимдары боламан.

Келешекте мен өзимдеги хәм барлық адамлардағы кейпият ойынын айырып билетуғын хәм түсинетуғын боламан. Усы ўақыттан баслап мен мениң шахсымның хәр бир көринисине жуўап бериўге таярман. Мен унамлы хәркетлер арқалы өзимниң кейпиятларымды басқаратуғын боламан.

Бүгин мен өзимниң тәғдириме ийелик етемен. Хәм мениң келешегим дүньядағы уллы саўдагер болыў!

Мен өзиме-өзим хәкимдар боламан. Мен уллы боламан.

ӨН ТӨРТИНШИ *Баян*

Жетинши Свиток

Мен дүньяның үстинен күлемен

Адамнан басқа ҳеш бир тири мақлуқ күлиў уқыпшылығына ийе емес. Теректеги жара себепли шире сызылып ағыўы мүмкин, жабайы ҳайўанлар аўырықтан хәм ашылықтан жылаўы мүмкин, бирақ тек адам ғана күлиў сыйы менен айырылып турады хәм мен қәлеген ўақытта олардан пайдалана аламан. Келешекте мен күлиў әдетине ийе боламан.

Мен мыйық тартып күлетуғын боламан хәм мениң ас сиңириўим күлетуғын боламан хәм мениң өмирим узаяды – мине узақ өмир сүриўдиң сыры хәм мен оны ийелеймен.

Мен дүньяның үстинен күлемен

Ал мен өзимниң үстимнен хәммесинен көбирек күлемен, өйткени адам өзін күтә әхмийетли (керекли) тутқан ўақытта бәринен де күлкили болып көринеди. Мен ҳеш қашан ақылдың бул торына түспеймен. Тәбияттың ең уллы кәраматы болсам да, бирақ соның менен бирге мен барлығы болып ўақыт самалы алып кететуғын майда түйиршик емеспен бе? Мен ҳақыйқатында (негизинде) қаяқтан келгенимди хәм қаяққа кететуғынымды

билмеймен бе? Усы күн үшін тынышсызланыуым онлаған жыллар өткеннен кейін ақмақлық болып көрінбей ме? Не үшін мен бүгін жүз берген майда ұақыялардың мени тынышсыздандырыуына жол ашып бериуім шәрт? Күн батаман дегенше мәңгиликтің дәрьясының ағысы менен салыстырғанда жүдә азғантай болып көрінбейтуғындай қандай ұақыя жүз бериуі мүмкин?

Ал егер мен соқлығысатуғын адам ямаса жұмыс, көз жасларын ямаса ғарғыс келтириуі мүмкин болса, қалай күле аламан? Саламат юмор сезимін жойтыу қәуіп пайда болған ұақытта, олар хәмме ұақытта ақылымда қалқып шықпағанға шекем мен үш сөзді тәкирарлайтуғын ұақытта боламан. Ескилер тәрәпинен айтылған бул сөзлер, маған теңсалмақлықта қалып қәлеген ұақыяны бастан өткериуіме жәрдем береді. Бул сөзлер: Хәм бул да өтип кетеді.

Мен дүньяның үстинен күлемен

Мен дүньяның үстинен күлемен

Өйткени бул дүньяның барлық затлары хәм хәқыйқатлары өткинши. Мен күшли азапланған ұақтымда өзимди азап өтип кетеді деген менен жубатаман, табыс мениң басымды айландырған ұақытта мен өзиме бул да өтип кетеді деп еслетемен. Егер мен жарлылық тәрәпинен езилсем, бул да өтип кетеді деп өзиме айтаман, ал егер мен байлықтың аұыр жүгиниң астында қалып қойсам, қайтадан тәкирарлайман – бул да өтип кетеді деп. Пирамиданы құрған адам қай жерде? Ол оның ишине жерленген бе екен? Хәм бир ұақытлары қумға көмилген пирамидадай енди пирамида болмай ма екен? Егер барлығы өтип кетиуі тийис болса, неге мен өткинши нәрселер хәққында тәшүишленемен?

Мен дүньяның үстинен күлемен

Мен бул күлки менен толтыраман, мен бул түнди қосықлар менен безеймен. Келешек үшін мийнет етпеймен, ким тәшүишлерге пүтинлей берилип кетсе тез-тез қайғыланады. Бүгинги бахыт пенен мен бүгин рәхәтленемен. Өйткени бахыт дән емес, оны амбарларда сақлауға хәм шарап емес оны гүзелерде ушлап турыуға. Оны егиу хәм сол бир күннің өзінде жыйнау керек, мен бүгиннен баслап сондай етемен.

Мен дүньяның үстинен күлемен

Мениң күлким барлық затларды өзиниң орынларына қойып шығады. Мен өзимнің әўметсизликлеримнің үстинен күлемен хәм олар жаңа мақсетлердің бултларында жоқ болады. Мен өзимнің табысларымның үстинен күлемен хәм олардың хәқыйқый бахасы ашылады (белгили болады). Мен жаұызлықтың үстинен күлемен хәм ол жемислерин алып келместен бурын өледі, мен жақсылықтың үстинен күлемен хәм ол гүллейди хәм көбейеді. Егер мениң жүзимдеги күлки басқалардың жүзине келтирсе ғана

хәр күн табыслы өтеди хәм бунда мениң мәпим бар, өйткени ким менен мениң әлпим алыспаса солар меннен товар сатып алмайды.

Мен дүньяның үстинен күлемен

Келешекте мен бахыттан жылайтуғын боламан, өйткени жүздеги хәр бир күлкени алтынға алмастырыў мүмкин болған ўақытта, қайғыланғанлардың, өкингенлердің ямаса кейпи бузылғанлардың орны саўда қатарларында емес, ал шын жүректен айтылған хәр бир сөзден сарай қурыў мүмкин.

Өзимнің үстимнен хәм дүньяның үстинен күлиўди умытып кетиўим ушын, мен хеш қашан өзиме соншелли тәкаббыр (өзин жоқары тутатуғын), дана уллы хәм күдиретли болыўға жол қоймайман. Мен бәрқулла бала сыяқлы болып қаламан, өйткени оның бир өзине ғана хәммесин төменнен жоқарыны көриў мүмкиншилиги берилген хәм мен дүньяға сондай қылып қарасам, мен ержетпеймен хәм балалар кроватына сыятуғын боламан.

Мен дүньяның үстинен күлемен

Хәм мен күле алады екенмен, жарлы болмайман. Күлки тәбияттың ең уллы байлықтарының бири хәм буннан былай мен оған менсинбеўшилиқ пенен қылмайман. Егер мен тек күлетуғын болсам, егер бахытлы болсам табысқа ерисемен. Егер тек күлетуғын хәм бахытлы болсам, мен мийнетимнің жемислери менен рәхәтлене аламан. Ал егер ондай болмаса, онда әўметсизлик жақсы, өйткени бахыт қәлеген аўқаттың дәмин өтқирлестиретуғын (ашшы қылатуғын) шарапқа уқсайды. Табыс пенен рәхәтлениўим ушын, мен бахытлы болыўым шәрт, ал күлки болса маған хызметкер сыяқлы жәрдем беретуғын болады.

Мен бахытлы боламан,

Мен табысқа ерисемен.

Мен дүнья еле танымаған уллы саўдагер боламан.

ОН БЕСИНШИ *Баян*

Тогызыншы Свиток

Бүгин мен бахамды жүз есеге көбейтемен

Тут терегиниң жапырағы адам данышпанлығының (гений) көмеги менен жипекке айланады.

Ылай адам данышпанлығының көмеги менен сарай дийўалларына айланады.

Адам данышпанлығының көмеги менен кипарис терегиниң ағашы тахт туратуғын ширкеўдиң (церковь) алтарына айланады.

Қой жүнinin өрими адам данышпанлығының көмеги менен патша кийими болады.

Егер адам жапырақтың, ылайдың, теректиң хәм жүннің баҳасын мың есе көбейте алатуғын болса, онда «адам» деген мениң атымды алып жүрген сол ылай менен мен буны ислей алмайман ба?

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Мен үш түрли шектиң бирейи түсийи мүмкин болған бийдай дәнине уқсайман. Дән шошқаларды аўқатландырыўы мүмкин, оны нан таярлаў ушын үйге алып кириў мүмкин, оны мыңға көбейтиў ушын жерге егийи мүмкин.

Бирақ мениң менен бийдай дәниниң арасында бир айырмашылық бар. Дән – малға жем болыўға кетиўди, нан болыўды ямаса көбейиў ушын егилийи таңлай алмайды. Менде болса таңлаў бар хәм мен өзимниң өмиримди я шошқалардың аяқ астына, я оны ун етийи хәм кимниңдур ерки жутыўы ушын, әўметсизлик пенен түскинликтiң дигирман тасының астына таслайман.

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Бийдай дәни өсип шығыўы хәм көбейиўи ушын ол қараңғы жерге көмилиўи тийис. Мениң әўметсизликлерим, мениң түскинликлерим, билимсизлигим хәм хәлсизлигим – бул мен писийи ушын жайластырылған қараңғылық, жаўын, қуяш хәм жыллы самал ғамхорлық ететуғын дәнге уқсап, мениң әрманым да, егер тек ақылымды хәм денемди тийисли түрде тәрбиялайтуғын болсам орынланады. Бирақ, дән писип жетилесемен дегенге шекем, тәбият кербазлықларынан ғәрезли болады. Маған күтийи керек емес, өйткени мен өзим – өзиме тәғдир таңлаў уқыплығына ийемен.

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Буны қалай ислеўге болады? Дәслеп мен бүгинги күнге, хәптеге, айға хәм пүтин өмирге мақсетлер қояман. Дән ашылып хәм өспесинен бурын жаўын өтийи шәрт. Мениң өмирим анықланбастан бурын (өмирдеги орнымды таппастан) мен мақсетке (умтылыўға) ийе болыўым шәрт. Өзиме мақсетлерди қойып, мен өзимниң ең жақсы жетискенликлеримди қабыллайман хәм оларды жүз есе көбейтемен. Хәм бул келешекте мениң өмиримниң нормасы болады, мен хәш қашан, мениң мақсетлерим жоқары болғанынан тынышсызланбайман, өйткени бүркитти гөзлеп жартасқа түскеннен гөре, айды гөзелеп тек бүркитти атып өлтирген жақсы емес пе?

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Мениң мақсетлерим бәлент, бирақ бул мени қорқытпайды, мен оларға жетеспестен, бир неше рет сүрнигемен. Сүрнигип мен түргелемен хәм өзимниң жығылғаным менен тәшүйишленбеймен, себеби барлық адамлар үйге

баратуғын жолды таппастан бурын адасады. Тек құрт сүрникпейди, бирак мен құртпан, пияздың шақасы емеспен, қой емеспен, мен адамман. Басқалар өзлериниң ылайларынан үңгирлер кура берсин, мен өзимдикинен сарай кураман.

Бүгин мен бахамды жүз есеге көбейтемен

Бийдай дәни өсип шыкпастан бурын, куяш жерди қыздырыўы шәрт, тап сондай бул свитоклардың сөзлери де мениң өмиримди қыздырыўы шәрт хәм сонда мениң мақсетлерим хақыйқатлыққа айланады. Бүгин мен кеше ислегенимнен озып кетемен. Бүгин мен мүмкиншиликлеримниң имканиятынан келип шығып, таўға сондай бәлент көтерилемен, бирақ ертең бүгингиге карағанда оннан бәлентирек, ал ертеңниң арғы күни болса ертеңнен бәлентирек. Басқалардан озып кетиў – буннан пайда аз, өзиннен озып кетиў – пайданың хәммеси бунда.

Бүгин мен бахамды жүз есеге көбейтемен

Жыллы самал бийдайдың писип жетилисиўине жәрдем бергениндей, бул самал мениң даўысымды басқаларға жеткереди хәм сондай қылып мениң мақсетлерим танықлы (белгили) болады. Бир ўақытлары бул сөзлерди айтып, мен оларды кейинге қайтарыўға батынбайман, өйткени бул өзиңе қыянет етиў болып есапланады. Мен өзимниң пайғамбарым (өзиме өзим) боламан хәм мениң тастыйықлаўларымның үстинен көпшилик адамлар күлсе де, олар бәри бир мениң жобаларым (планларым) хаққында еситеди, мениң умтылыўым хаққында биледи хәм мениң кейинге шегиниўим мүмкин емес болады, мениң сөзлерим жуўмақланған ис болыўы шәрт.

Бүгин мен бахамды жүз есеге көбейтемен

Мен өзиниң алдына пәс мақсетлерди қоятуғын жынаятшы болмайман.

Мен әўметсиздиң қолынан келмейтуғын сол жумысты орынлайман.

Мениң умтылыўларым, мениң жетискенликлеримнен өтип кететуғын болады.

Мен хеш қашан өзимниң базардағы исимниң жағдайынан қанаатланбайтуғын боламан.

Мен бәрқулла мақсетлеримди олардың әмелге асыўына қарап жоқарылататуғын боламан.

Мен бәрқулла ендиги саат, өтип атырғанынан жақсы болыўы ушын умтылатуғын боламан.

Мен бәрқулла өзимниң мақсетлерим хаққында дүньяға жәриялайтуғын боламан.

Хәм сол ўақыттың өзінде мен хеш қашан өзимнің жетискенликлерим хаққында хабарламайтуғын боламан.

Жақсысы дүнья маған мақтаўлар менен мұражат ететуғын болсын хәм маған оны биймәлел қабыллаўға даналық жететуғын болсын.

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Бир бийдай дәни көбейеди хәм жүз есе, он есе көбейетуғын жүзлеген масақларға өмир береди хәм олар менен жер бетіндеги барлық қалаларды аўқатландырыў мүмкин. Ал мен бийдай дәнинен артығырақ турмайман ба?

Бүгин мен баҳамды жүз есеге көбейтемен

Хәм буны бул свитоклардың сөзи менде әмелге асыўына қарап, өзимнің уллылығым менен еле де көбирек таңландырып, тәкирарлайтуғын боламан.

ОН АЛТЫНШЫ *Бап*

Тогызыншы Свиток

Мениң әрманларым пайдасыз, мениң жобаларым – барлығы болып топырақ, мениң мақсетлерим қол жетпейтуғын, булардың бәрінде пайда жоқ, егер олар хәрекет пенен беккемленбеген болса.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Хеш қашан хәттеки ең анық хәм ең толық карталардың арасынан оның ийесин хеш болмаса бир дюймға (2 см узынлыққа) жылыстыратуғын карта болған жоқ. Хеш қашан ең жақсысы болсын, хеш болмағанда бир жынаяттың алдын алған нызамлар топлламы болған жоқ. Хеш қашан өзи хеш болмағанда бир грош (ярым тийин) ислеп шығарған хәм усының менен макуллаў сөзин келтиргендей, хәттеки мениң қолларымдағы свитоклардың ишинен де, хеш бир свиток болған жоқ. Хәрекет – мине алысып кетиў уқыплылығына ийе хәм картаны, пергаментти, бул свитокты, мениң әрманларымды, мениң жобаларымды, мениң мақсетлеримди хақыйықый күшке айландыратуғын жалғыз пилик (пилте). Хәрекет – бул мениң табысым аўқатланатуғын аўқат.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Мен қорқыныштың себебинен жасырынып кешиктирдим, (асықпадым) бирақ енди мен барлық ержүреклердің жүрегиниң төринде бар болған сырлы жүректи билемен. Енди мен билемен, қорқынышты жеңиў ушын мен бәрқулла шайқалмай хәрекет қылыўым керек, сонда жүрек қалтылдағанын қояды. Енди мен билемен, хәрекет арысланның уллылығындай қатты қорқынышты хаўлықпаўшылыққа, қумырысқа сыяқлы кишкенеge айландырады.

Бүгіннен баслап мен тек ушқан ұақытта, хәрекет еткенде жақты шығаратуғын жалтырақ қоңыздың сабағын есимде сақлайтуғын боламан. Мен жалтырауық қоңыз боламан хәм мениң жақтылығым хәттеки күндиз, қуяш бар ұақытта көринетуғын болады. Басқалар қанатлары сондай сулыұ, бирақ өмири гүллердің сақыйлығынан ғәрезли болған гүбелеклер бола берсин. Мен болсам жалтырақ қоңыз боламан хәм мениң жақтым дүньяға нур шашады.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Мен бүгинги жұмыстан тайсалмайман (бурылмайман) хәм оларды ертеңге қалдырмайман, өйткени мен билемен ертең хеш қашан келмейди. Мен хәрекет ететуғын боламан, хәттеки мениң хәрекетлерим қанаатланыұ ямаса табыс алып келмесе де, себеби хәрекетсиз болғаннан хәм кәтелескеннен гөре, хәрекет етиұ хәм әўметсизлимкке ушыраұ жақсырақ. Бахыт мениң хәрекетлеримнің жемиси болмаұы мүмкин, лекин, егер хеш нәрсе ислемесең, онда жүзимзарлықтағы барлық жемислер набыт болады.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Мен хәрекет ететуғын боламан, мен хәрекет ететуғын боламан, мен хәзир – ақ хәрекет етемен. Мен бул сөзлерди дем алыұ сыяқлы әдетке айланбағанша, ал келешектеги хәрекетлер көздің жыпылықлағаны сыяқлы тәбийий болмағанша қайта-қайта, хәр саатта, хәр күни тәкирарлайман. Бул сөзлер менен өзимнің ақылмды, талабы келиспейттуғын адам бас тартатуғын барлық шақырықты қабыллаұға мәжбүрлеймен.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан. Мен бул сөзлерди қайта-қайта тәкирарлайман.

Уйқымнан оянып, мен оларды айтаман (жәрияллаймаман) хәм әўметсиз эле уйқылап атырған ұақытта төсегимнен тураман.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Базар келип бул сөзлер менен мен дәрриұ биринши қарыйдарды ушыратаман, ол ұақытта әўметсиз тек оған қарсы жуұап береді деп ойға батып отырады.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Жабық есиктиң алдына келип, мен бул сөзлерди айтаман, есикти қағаман хәм киремен, сонда әўметсиз сырта қорқыныш хәм қалтылды менен күтип турады.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Азғырылыұға ушырасып, өзимди жаұызлықтан қорғаұ ушын, мен сөзлерди жәриялайман (айтаман).

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Жумысты ертеңге қалдырыў қәлеўи пайда болған ўақытта, және бир нәрсе болса да сатыў ушын мен бул сөзлерди айтаман хәм хәрекет етемен.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Мениң базарда қандай бағаға ийе екенимди тек хәрекет ғана анықлайды хәм баҳаны көтериў ушын, мен хәрекетлерди көбейтемен. Мен әўметсиз барыўға қәўипленетуғын (қәўипсинетуғын) жерге келемен. Мен әўметсиз дем алмақшы болған ўақытта жумыс ислеимен. Мен әўметсиз үндемеген ўақытта сөйлеймен. Әўметсиз бир адамды шақырыўды ойлап ойға батып отырған ўақытта, мен онлаған қарыйдарларды шақыраман. Әўметсиз «кеш» деп айтпасынан бурын, мен «исленди» деп айтаман

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Өйткени менде бар заттың барлығы – бул хәзир. Ериншек ертең мийнет еткиси келеди. Бирақ мен ериншек емеспен. Жаўыз ертең жақсы адам болғысы келеди. Бирақ мен жаўыз емеспен. Хәлсиз адам ертең күшли болғысы келеди. Бирақ мен хәлсиз емеспен. Әўметсиз ертең табысқа ерискиси келеди. Бирақ мен әўметсиз емеспен.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Арыслан аш болған ўақытта ол жейди. Бүркит шөллеген ўақытта ол ишеди. Хәрекетсизликте екеўи де набыт болады.

Мен табысқа шөллеймен. Мен бахытқа ашлығымды сеземен хәм ойларыма жайластыраман. Егер мен хәрекетсиз болсам әўметсизликлер, азаптар хәм уйқысыз түнлер мени жутып жибереди хәм мен жоқ боламан.

Мен буйрық беремен хәм өзим буйрықларға бойсынаман.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

Әўмет күтип турмайды. Егер мен кешиктирсем, ол басқа адам менен некеленеди хәм мени мәңгиге таслап кетеди.

Тек усы ўақыт бар, тек усы орын бар хәм мен барман – сол адам.

Енди мен хәрекет ететуғын боламан.

ОН ЖЕТИНШИ *Баян*

Оныншы Свиток

Сондай исеними азлар бар ма екен, олардың жағдайы қатал хәм күшли хәсиретте болған ўақытта, өзиниң Қудайын шақырмайтуғындай? Ким қәўип, өлим ямаса түсинип болмайтуғын сыр менен соқлығысқанда қатты бақырып

жибермейди? Қәуіп уақытында барлық тири мақлұқтардың аузын ашқызатуғын бул терең инстинкт қаяқтан келип шығады.

Басқа адамның жүзінің алдында қолыңызды сермең, ол көзин жыпылықлатады. Дизени қағып көриң, аяғың қозғалып кетеди. Адамды қорқытып көриң хәм сондай терең сезим оны төмендегидей сөзди айтыуға мәжбүрлейди: «О Құдайым».

Тәбияттың бул уллы сырын таныу ушын, маған динге дыққат қаратыу шәрт емес. Жердеги барлық хайуанлар, адамды қосып есаплағанда жәрдем сорап шақырыуға ийтермелейтуғын усы инстинкт пенен ажыратылған. Не ушын бизлер бул инстинкт, бул сый менен ажыратылғанбыз?

Бизлердің қышқырықларымыз (бақырғанымыз) ибадаттың бир түри болып есапланбай ма екен? Дүньяда тәбият нызамлары менен басқарылатуғын, қозыға, ғашырға, қуска, адамға жәрдем сорап шақырыу хәкқындағы инстинкт (тәбийғый сезим) бизлердің шақырықларымызды еситиу хәм оларға жууап бериу уқыплылығына ийе болған, уллы ақыл қандайда бир бәлент күш нәзерде тутпастан берилген болыуы мүмкин бе екен? Келешекте мен ибадат ететуғын боламан, бирақ мениң жәрдем хәкқындағы илтимасларым, тек басшылық хәкқындағы илтимаслар болады.

Мен хеш қашан бул дүньяның материаллық затлары хәкқында дууа етип сорамайтуғын боламан. Мен хызметкерден маған ауқат бериуин өтинип сорамайман, ямаса жолаушылар қонатуғын хәулиниң ийесинен маған бөлме бериуин өтинип сорамайман. Мен хеш қашан алтын, сүспеншилик, саламатлық, кишкене жеңис, даңқ, табыс ямаса бахыт сорамайман. Мен тек усы затларға ийе болыуға алып баратуғын жолды көрсететуғын басшылық хәкқында дууа етемен хәм мениң ибадатым бәрқулла еситиледи.

Басшылық келиуи ямаса келмеуи мүмкин, бирақ еки жағдайда да ибадатқа жууап болмай ма? Егер бала әкеси ауқатландыраман дегенше күтип отырса, ал ол ауқат пенен еле келмесе, ол улы хәкқында умытып кетти деген мәнисти билдире ме?

Мен басшылық сорап дууа ететуғын боламан хәм саудагер сыяқлы дууа ететуғын боламан:

Хәмме нәрсениң жаратыушысы маған жәрдем бер. Бүгин мен дүньяға жалаңаш хәм жалғыз болып киремен хәм егер сениң қолың мени басқармаса, мен табысқа хәм бахытқа алып баратуғын жолдан алыслап кетемен.

Мен я алтын, я кийим сорамайман. Мен уқыплылықтарыма тең имканиятлар сорамайман, керисинше мени сондай қылып басқар, мен имканиятларыма тең уқыплылықларымды рауажландыра алыуым ушын.

Сен арысланды хәм бүркитти аң аңлауға хәм азыу тислериниң жәрдемінде жеңиуге үйреттиң. Адамлар арасында арыслан хәм сауда

майданында бүркіт болыуым ушын, мени сөз оқлары менен аң аңлауға хәм сүйіспеншилик пенен жеңіуіге үйрет.

Қыйыншылықларды кишипейиллик пенен басымнан өткізиуіге маған жәрдем бер, бірақ жеңіс алып келетуғын сыйлықты мениң көзлерімнен жасасырма.

Мениң алдыма басқалар кейін шегінген ұазыйпаларды қой, мен иол әуметсизликлерден табыс тухымларын қалай сууырып алыуды үйрет.

Мени рууҳымды шынықтыратуғын қәуиплер менен соқлығыстыр, бірақ сондай-ақ өзимнің қәуетерлениулерімнің (қәуиплениулерімнің) үстинен күлиу ерлиги менен ажырат.

Маған мақсетлеріме жетисиуі ушын жетерли ұақыт бер, бірақ және де бул күнде егер ол соңғы күн болғанда қандай болатуғын болса тап сондай қылып жасауыма жәрдем бер.

Мени тәсир ететуғындай (тәсирли) сөзлерге үйрет, бірақ мени кимнің үстинен болса да жаманлаудан хәм өсек-жала қылыудан сақла.

Менде еле де жаңа хәм жаңарақ урыныулар әдетин тәрбияла, бірақ орташа атақлы адамлардың нызамынан қалай қолланыуды үйрет. Мен имканиятларды түсинип биле алыуым ушын, мени дыққаттылық пенен ажырат, бірақ мениң күшлерімди бир жерге жәмлейтуғын кишипейиллик пенен де ажырат. Жаман әдетлер түбине шөгип кетпеуі ушын, мени жақсы әдетлер дәрьясына шомылдыр, бірақ басқалардың хәлсизликлерине бауырман (тилеклес) болыу сыйын бер. Хәмме нәрсе өтип кететуғынын билиуім ушын маған азаптарды жибер, бүгин мен алған жарылқауларымды көре алыуыма жәрдем бер.

Бірақ булардың бәри тек сениң еркиң бойынша болады. Мен шақаға илинип турған кишкене хәм жалғыз солқымға уқсайман, бірақ сен бәри бир мени қалғанларынан айырықша қылып жараттың. Шубхасыз, маған айырықша орын ажыратылған болыуы шәрт. Мени ақылландыр (нәсийхатла). Маған жәрдем бер, маған жолды көрсет, мениң тухымымды егип хәм оны дүнья жүзлик жүзимзарлықта өсиуі ушын жарылқап пәтия бергениңде, сен қандай қылып нийет еткен болсаң, мен тап сондай болгайман.

Әпиуайы (тартынишақ) саудагерге жәрдем бер.

Мени ақылландыр (нәсийхатла). Қудайым.

ОН СЕГИЗИНШИ Бан

Солай етип, Хафид өзинің босап, қаңырап қалған сарайында күтиуін дауам етти, свитокларды алыуы шәрт болған адамды күтиуін дауам етти. өзинің садық есап жүргизиуішиси менен бирге ғарры жыл ұақытларының

алмасуын гүзетти. Ғаррылықтың хәлсизлиги оны барлық жұмыстардан алыслатты хәм ол өзиниң бастырмалы бағында арқайын отырды.

Ол күтті.

Ол өзиниң байлықларын бөлистирип берип хәм саўда империясын тарқатып жиберген ўақыттан кейин үш жыл өтті.

Сол ўақытта шығыс шөлистанлығы тәрәптен Дамасққа көримсиз (сықылсыз) түрде ақсақ бийтаныс кирип келди де туўры Хафидтиң сарайына қарап жүрип кетти. Босағада оны әдепли (сыпайы) хәм хұрмет сақлағыш Эрасмус тоқтатты. Келген адам была деди: «Мен сениң хожайының менен сөйлесиўим керек».

Бийтаныстың сыртқы көриниси исеним оятпады. Жыртық сандаллар (аяқ кийимлер) жип пенен байланған еди, күнге күйген аяқларында көплеген тырналған излер хәм жаралар, түйе жүнинен исленген кең белбеўи гөне болып тозып қалған еди. Бул адамның улын шашлары шырматылып қалған еди, ал қуяштан (қуяш тәсиринен) қызарған көзлери иштен жарқырап турғандай болып көринип тур еди.

Эрасмус есиктиң услағышын беккем услап турды: «Мениң хожайыным саған неге керек?»

Бийтаныс ийнинен сумканы таслады да өтинип сораған көринисте Эрасмусқа қолларын созды. «Сеннен өтинип сорайман, жақсы адам, мени хожайының менен ушырастыр. Менде жаман нийет жоқ хәм мен тиленшилик етип келмедим. Ол мени тыңлап көрсин хәм егер оған мениң сөзлерим унамаса, мен сол ўақытта-ақ кетемен.»

Эрасмус, бәри-бир еле гүманланып, басын ийзеп мирәт етті, оннан кейин артына қарамастан, тез бағқа қарап кетти. Келген адам оның артынан ақсаңлап жүрди.

Хафид бағда қалғып (мүлгип) отыр еди, Эрасмус тартынып оған жақынлап жөткиринди, Хафид қозғалып кетти. Эрасмус және бир мәрте жөткиринди хәм ғарры көзлерин ашты.

-Тынышыңызды алғаным ушын кешириң хожайын, бирақ бул жерде бир адам келип тур.

Хафид орнына отырды да ийилип хәм оған төмендегише сөйлеген бийтанысқа тигилип қарады.

- Сени дүньядағы уллы саўдагер деп атамайма?

Хафид түнерип қабағын үйди, бирақ мақуллап басын ийзеди.

-Мени бурынғы жыллары солай атады.

Бул табыс әлле қашан мениң ғарры басымда жоқ. Меннен саған не керек?

Келген адам келте еди, ол Хафидтиң алдында қысынып турды да қолы менен көкирегін ысты. Жарқыраған көзлери жылтырап ол жууап берди:

Мениң атым Саул, мен хәзир Йерусалимнен өзимниң туўылған қалам Тарсусқа қайтып баратырман. Мениң түрим сени қорқытпай-ақ қойсын. Мен тонаўшы емеспен хәм көшедеги жарлы адам емеспен. Мен Тарсустың пухарасыман, ал сондай-ақ Римниң пухарасыман. Мен еврей халқының Бенджамин урыўынан шыққан парисеймен хәм шатыр соғыў менен шуғылланатуғын болсам да мен уллы Гамалиэлда оқыдым. Айырым адамлар мени Павел деп шақырады.

Сөйлеп атырған ўақтында ол жеңил шайқатылып кетти, усы ўақытқа шекем еле уйқысын аша алмаған Хафид кеширим сораған халда ым-ишара менен оған отырыўға мирәт етти.

Павел басын ийзеди, бирақ турыўын даўам етти.

- Мен саған тек сен ғана бериўиң мүмкин болған жәрдем хәм басшылық (жол-жоба) сорап келдим. Тарийхымды саған айтып бериўиме рухсат бересең бе, Хожайын.

Эрасмус, келген адамның артында турып, макулламаған түрде басын шайқады, бирақ Хафид оған дыққатын аўдармады. Ол өзиниң тынышын бузған адамға тигилип қарады хәм разылық билдирди.

Басымды көтерип саған қарап отырыўға мен жүдә қартайған адамман.

Павел сумкасын еденге (полға) қойды да үндеместен күтип отырған ғаррының жанында дизесин бүкти.

- Төрт жыл алдын, көп жыллар оқып алған билимлеримнен ҳақыйқат жабық болған ўақытта маған Йерусалимде Стефан деп аталған мухаддес адамның өлимин рәсмий түрде тастыйықлаўға туўра келди. Ол яхудийлер синедрионының буйрығы бойынша бизлердиң Қудайымызға тил тийгизгени ушын хүким етилген еди хәм тас боран қылынған еди.

Хафид хайран қалған халда оның сөзин бөлди:

- Мен түсинбедим, мениң бул ўақыя менен не байланысым бар?

Павел ғаррыны тынышландырғандай болып қолын көтерди.

- Мен тез арада (дәрриў) түсиндирип беремен.

Стефан римлилер тәрәпинен Стефанның өлиминен бир жыл алдын атанақ ағашқа шегеленген Ийса деп аталған адамның исин даўам еттириўши еди (тәрәпдары). Стефан Ийсаны яхудий пайғамбарлары хабарлаған Миссия

деп атағаны ушын айыпланды, ол және де ибадатхана руўханийлери бул Қудайдың улын өлтириў ушын римлилер менен келисим дүзди деп айтты. Данасынған – (билимлисинген) адамның ондай қылып гүна таққаны ушын тек өлим менен жазалаў мүмкин хәм мен саған айтқанымдай мен бул ўақыяда қатнастым.

Мениң жаслық интам хәм өз пикириме нық исенимим (фонатизм) хаққында билип, маған Ийсаның исин даўам еттириўшилерди излеп табыў, оларды байлаў хәм жазалаў ушын Йерусалимге жиберий ушын Дамаскқа изинен барыўға тапсырма берди. Бул мен айтқанымдай төрт жыл алдын болған еди.

Эрасмус Хафидке нэзер салды да оның жүзиниң көринисине таң қалды, садық есап жүргизиўши ғаррыны ондай ҳалда көрмегенине көп жыллар болған еди. Бағдағы тынышлықты тек фонтандағы суўлардың шырылдысы бузды. Оннан кейин Павел даўам етти: Қан төгий мақсети менен Дамаскқа кирип баратырған ўақтымда жақтылықтың жарығы аспанды нурландырып жиберди. Мениң есимде жоқ қандай болғаны, бирақ мен жерге жалп етип куладым хәм көриўди тоқтатқан болсам да бәри-бир маған сөйлеген даўысты есите алдым: «Саул, Саул, сен не мени куўдалап атырсаң?» Мен айттым: «Сен кимсең?», даўыс маған жуўап берип: «Мен – сен куўдалап атырған Ийсаман! Тур да қалаға бар, не ислеўиң кереклиги хаққында сол жерде айтылады».

Мен орнымнан турдым, жолдасларым мени қолымнан услап Дамаскқа алып барды, ол жерде мен атанақ ағашқа шегеленген адамның исин даўам еттириўшилерден бириниң үйинде үш күн қалдым, бирақ мен бул күнлерде я аўқат жей алмадым, я суў ише алмадым. Оннан кейин маған Анания деген биреў келди, оның сөзлери бойынша маған келиўи хаққында көринис берилип айтылған. Ол мениң көзлериме қолларын қойды хәм мен қайтадан көрип басладым. Оннан кейин мен жедим, иштим, күшлер маған қайтып келди.

Сол ўақытта Хафид орнынан турды да сорады:

- Оннан кейин не болды?

- Мени синагогқа алып келди хәм мениң, Ийсаның исин даўам еттириўшилерди куўдалаўшының пайда болыўы оның тәрәпдарларының барлығының жүрегине қорқыныш киргизди, бирақ мен бәри-бир ўайызлық еттим (диний нәсийхат бердим) хәм мениң сөзлерим оларды албыратты, өйткени мен атанақ ағашқа шегеленген со ладам хақыйқаттан да Қудайдың Улы деп айттым.

Хәм мени еситкенлердиң барлығы алдап атыр деп гүманланды, өйткени мен Йерусалимде бүлгиншилик шөлкемлестирген жоқпан ба? Мен оларды жүрегимниң өзгергенине исендире алмадым хәм көп адамлар мени

өлтириўди мақсет етти, соның ушын мен дийўалдан асырылып өттим де Йерусалимге қайттым.

Йерусалимде де Дамаскта болған ўақыя тәкирарланды. Мениң Дамасктағы ўайызым хәммеге белгили болған болса да Ийсаның изинен жүриўшиләрдиң ҳеш биреўи мениң менен жүрмеді. Бәри-бир мен Ийсаның атын ўайызлық етиўди даўам еттим, бирақ пайдасыз. Бир күни мен Ибадатханаға (Храм) келемен дегенше хәмме жерде мени душпан деп қабыл етти хәм хәўлиде қурбанлыққа алып келиў ушын кептер хәм қозыларға берилген ақшаларға қарағанымда қайтадан даўыс еситилди:

-Хәм ол не деп айтты? – Эрасмус өзін услап тура алмады. Хафид мыйық тартып күлип, ғарры достына қарады да Павел сөзин даўам етиўи ушын басын ийзеди.

-Даўыс былай деди: «Төрт жылға шамалас Сөз сениң менен бирге, ал сен көплеген адамларды билимлендирдиң. Хәттеки Қудайдың сөзин де адамларға сатып билиў керек, болмаса оны тыңламайды. Адамлар түсине алыўы ушын мен тымсаллар менен айтпайман ба?» Дамаскқа қайт та дүньядағы ең жақсы саўдагер деп аталған адамды тап. Егер мениң сөзимди дүньяға жеткериўди қалесен, буны қалай ислеўди оннан үйрен.

Хафид дәриў Эрасмусқа қарады, хәм ғарры қазнашы оның көзлеринде үнсиз сораўды көрди. Ол узақ күткен сол адам ба екен? Уллы саўдагер алдыға жылысты хәм қолын Павелдиң ийнине қойды: «маған бул Ийса ҳаққында айтып бер».

Павел Ийса ҳаққында хәм оның өмири ҳаққында айтып баслағанда оның сөйлеген сөзлери тирирек хәм еркинрек болып баслады. Ол яхүдийлердиң бул еки үмити келиўи тийис болған хәм еврейлерди жаңа хәм ғәрезсиз, бахыт хәм тынышлық патшалығына бириктиретуғын Миссия ҳаққында, Яқыя шомылдырыўшы ҳаққында хәм адамзат тарийхы сахнасында Ийса атлы адам Ийса атлы адамның пайда болыўы ҳаққында айтып берди. Ол бул адам ислеген кәраматлар ҳаққында, оның халық пенен сөйлескени ҳаққында, өлилерди тирилткени ҳаққында, ақша алмастырыўшыларға болған мүнәсибети ҳаққында, оны атанақ ағашқа шегелегени ҳаққында, жерлегени хәм қайта тирилгени ҳаққында айтты. Ақырында, өзиниң сөзиниң тастыйықлаўы (дәлийли) ретинде, Павел сумкасынан қызыл кийим алды да оны Хафидтиң дизесиниң үстине қойды.

-Хожайын, сен Ийса бас тартқан дүньяның барлық байлықларына ийе болдың. Онда болған заттың барлығын, хәтте өмирин де дүньяға берди. Ал атанақ ағашының етегинде рим солдатлары бул кийимди шеек таслап бөлисти. Ол кийим узақ хәм қыйын излеўлерден соң, мен Йерусалимде соңғы мәрте болған ўақтымда мениң қолыма келип түсти.

Хафид ағарып кетти хәм қалтыраған қоллары менен қан излери бойлап кийимди сыйпалады (қолларын жүргизди). Эрасмус хожайынының жағдайынан қәуәтерленген халда жақынырақ келди, Хафид Патрос тәрәпинен сатып алынған халатларды тиккен устаханадағы гезлемениң үстине тигилген Тола белгиси болған кишкене жулдызшаны таппағанша халаты айландырыўын даўам етти. Жулдызшаның қасында Патростың белгиси болған квадраттың ишинде дөңгелек бар еди.

Павел менен Эрасмус Хафид халатты жүзине қысып услағанын көрип турды, оннан кейин басын төмен түсирди. Бул мүмкин емес. Саўданың көп жыллары ишинде Тола тәрәпинен мыңлаған халатлар тигилди хәм Патрос тәрәпинен сатылды.

Халатты қолынан жибермей турып, Хафид қырылдаған сыбырлы менен сорады:

- Маған айтып бер бул Ийсаның туўылыўы хаққында не белгили. Павел айтты:

- Ол бул дүньядан кеткен ўақытта онда дерлик ҳеш нәрсе болған жоқ еди, ал келген ўақтында болса оннан да аз. Ол Тиберия халық есап-санағы ўақтында Бейтлехемде, үңгирде туўылды.

- Еркеклерге хафид бала сыяқлы күлгендей болып көринди, олар жыйрық түскен шекелеринен жаслар домалағанын таң қалып көрди. жулдыздың Ол жасларын қоллары менен сыпырып таслады да оннан сорады: Ал бала туўылған орынның үстинде бир ўақытлары адам көрген ишиндеги ең жарық жулдыз жоқ па еди?

Павел аўзын ашты, бирақ ҳеш нәрсе айта алмады, аўа буның кереги де жоқ еди. Хафид Павелди қушақлады хәм олардың жаслары араласып кетти.

Ақырында ғарры орнынан турды да Эрасмусты шақырды:

- Садық дос, минараға бар да сандықша менен қайтып кел. Ақыры, бизлер саўдагеримизди таптық.